KUUROJEN JOULU 1969

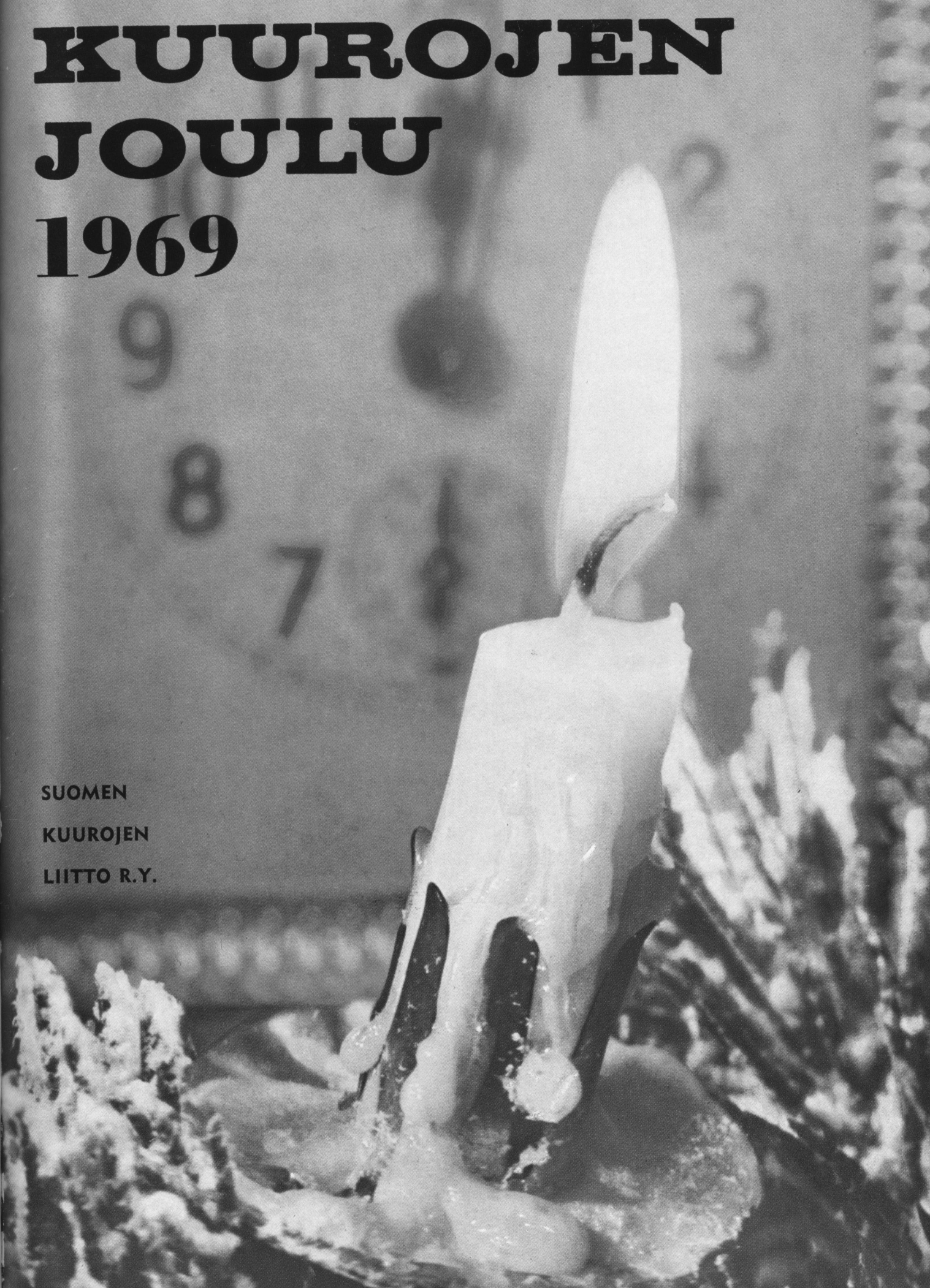

SUOMEN
KUUROJEN
LIITTO R.Y.

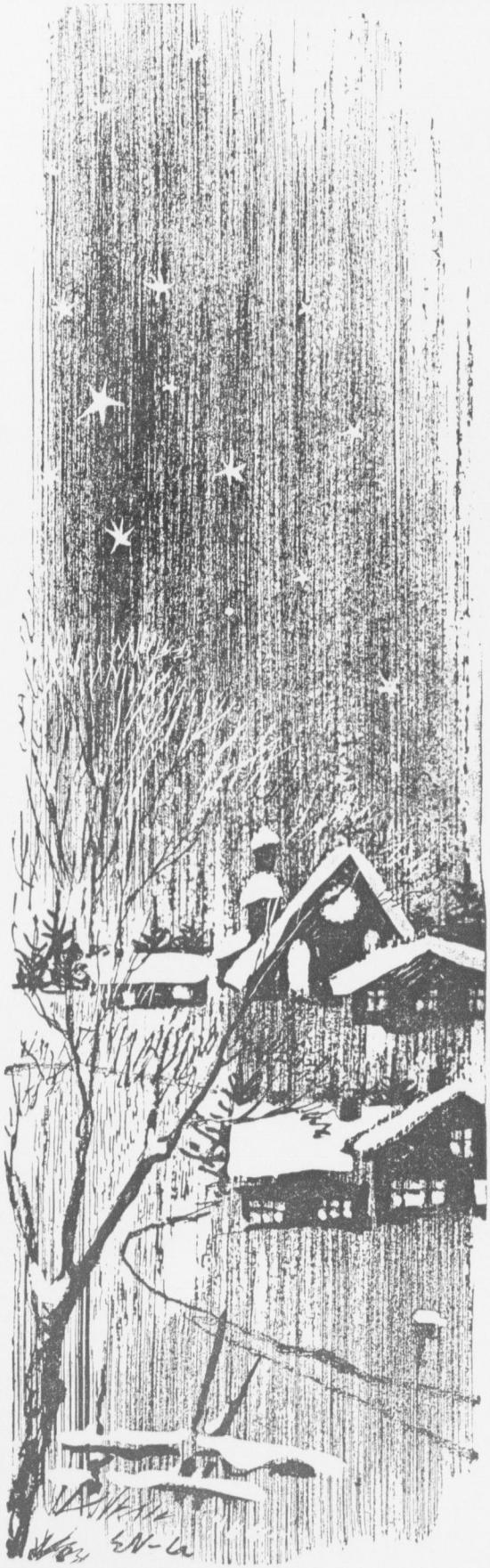

KUUROJEN JOULU

Kuurojen Lehti n:o 12/B 1969

JULKAISIJA
Suomen Kuurojen Liitto r.y.
Liisankatu 27 E 10, Helsinki 17

PÄÄTOIMITTAJA
Runo Savisaari

Rakennan pajumajan portillenne

KAISU KORHONEN:

☆☆☆

kaikesta kuin muut. Vaikka mainitsisimme muutamia seikkoja: koululaitos, aikuiskasvatus, mielenterveystyö, vanhusten ja monivammaisten — meitä lähinnä kuurosokeitten — huolto ja kuntoutus ja niin edelleen... Johan niistä kaikista joulumieli häiriintyisi. Paljonko oikeastaan on kiinnitetty huomiota kuurouden aiheuttamiin erikoiskysymyksiin, eiköhän ne ole tavallisissa portaissa mieluummin työnnetty vaivihkaa sivuun ja syvennytty kiireesti »normaalimpiin» ongelmiin.

Yrittäessämme saada sellaista mikä meille mielestämme oikeuden mukaan kuuluu, emme saa vähästä säikähtää. Pajumajat, heikot majat, ovat kuva hellittämättömyydestä, piirityksestä. Kun yhden myrsky vie, on tehtävä uusi, lähdettävä samalle asialle: huutelemaan porteille. Eikä auta vaikka sisään sataisi ja sielua paleltaisi. Saavutetut tavoitteet, sillä sellaisiakin on, saavat olla meidän ja ystäviemme kannustimena. Jopa punainen kiukkukin joskus.

Kysymys ei ole siitä, että haluaisimme elellä mukavasti yhteiskunnan kustannuksella. Usein on kysymys siitä ettei meillä ole mahdollisuutta saada yksilöllistä, pystyvyytemme mukaista valmennusta olemaan hyödyllinen osa yhteiskuntaa. Paljonko henkistä tai taloudellista hukkareserviä on ohjaamattomana tai väärin sijoitettuna kuurojen keskuudessa ei varmasti kukaan ole välittänyt tutkia. Ehkä sekin tehdään vielä kunhan se paljon puhuttu pula työvoimasta taas tulee joskus eteen.

On asioita, alueita ja tilanteita, joissa kuulon puuttumisen aiheuttama haitta olisi eliminoitavissa, joskus jopa käännettävissä eduksi. Kaikki kilpistyy viitseliäisyyden puutteeseen, ennakkoluuloihin. Mahdollisesti koettujen yksilökohtaisten, ehkä yli- tai aliarvioimisesta johtautuneiden pettymysten pohjimmaisia syitä ei välitetä tutkia.

Yhä on tehtävää. Kaikille merkitseville porteille, kaikkien lähettyville, joilla voi olla sana sanottavana asioissamme, meidän olisi ehdittävä huutelemaan omaa mielipidettämme. Mehän kuuroutemme joudumme kokemaan, emme olettamaan, otaksumaan, arvelemaan. Tavoitteita, joiden suhteen on päästy eteenpäin, ei saisi jättää vesittymään, polkemaan paikalleen. Ajan mukanaan tuomat uudet kysymykset olisi saatava esille. Vallanpitäjätkin vaihtuvat, uusilla voi olla hyvää tahtoa, muttei asianmukaista tietoutta — ja niin asia pannaan pöydälle lepäämään. Me saamme odottaa.

Jopa omilla porteillamme meidän on oltava, että voimakkaammat meistä tuntisivat vastuunsa niistä joille ei elämä ole antanut aseita käteen.

Sanomme, että joulu on hiljentymisen aikaa. Toivomme joulurauhaa, lepoa, huolettomuutta, juhlan tuntua. Mitä sisällytämme sanaan »rauha»? Eikö se yhdeltä osaltaan voisi olla ihmisen osoittamaa ymmärtämystä, heltymistä, toista kohtaan, mielemme rauhaa siitä... Ja tämän toisen ihmisen rauhaa kun hän vapautuu katkeruudentunteestaan, tunteesta, johon on syynä se ettei häntä ole ymmärretty, hänen tarpeitaan tajuttu, häntä kuunneltu? Mitä ihmeellisemmiksi tulevat ihmiskunnan saavutukset, sitä ihmeellisemmältä tuntuu se kuinka vähän olemme kasvaneet toistemme, varsinkin »erilaisten» ymmärtämisessä, heltymisessä, kuuntelemisessa, eikö totta?

Suuri Juhla tulee kuitenkin. Ja vaikka tahdommekin

»rakentaa pajumajan portillenne
ja sisään huudella näin sielullenne»

toivotamme myöskin vilpittömästi kaikille

Hyvää Joulua!

ANNI KAUPPINEN:

Jouluja

IHMISTEN TEKEMÄ JOULU ON
YLENSYÖMISTÄ JA YLELLISYYTTÄ,
LAHJOJEN TULVAA, JOISTA SUURIN OSA
ON PAKKOLAHJOJA,
JOULU ON KÄRSIMYS NIILLE,
JOILLA EI OLE VARAA
TÄHÄN TEKOJOULUUN

JOULU ON RAUHAA TAIVAASTA,
KIRKKAUTTA MAAILMAN YÖHÖN,
ILOA LAPSEN LAILLA,
KIITOSTA RAKKAUDENLAHJASTA:
— MEILLE ON SYNTYNYT VAPAHTAJA —
SYNTYMÄJUHLAAN
SANOJA JUMALAN KIRJASTA,
SANOJA ENKELTEN SUUSTA,
KUNNIA JUMALALLE —
RAUHA MAAHAN

Soihtukulkueessa Seinäjoelle

Välähdyksiä Kuurojen Liiton nuorten VII kulttuuripäiviltä 24-26. 5. 1969

Teksti: KAISU KORHONEN
Kuvat: KALEVI A. MÄKINEN

»Me viemme valon soihtua . . .»

Ensimmäisillä kulttuuripäivillämme esitetystä Pohjanpään Soihdunkantaja-runosta on muodostunut teema näille kilpailuille. Osanottomerkinkin on liiton nuorisotyötoimikunta muotoillut teeman mukaan. Osanottajia näiden kulttuuripäivien kilpailulajeihin oli toista sataa, mitään joskus ennustettua väsymistä näihin päiviin ei ollut todettavissa.

Ensimmäinen puheenvuoro: Kuurojen Liiton puheenjohtaja rakennusneuvos Runo Savisaari pitämässä avauspuhetta tanhuajien rivistö takanaan.

»Tuhanten rantain partahilla
heräjä armas synnyinmaa . . .»
VII kulttuuripäiviemme avaus on suoritettu. Miltei alusta mukana ollut Seinäjoen yhdistys, hajallaan maakunnassa asuvalta jäsenluvultaan monia muita pienempi, on saanut vastuun järjestämisestä. Pahimman helteen ovat kantaneet puheenjohtaja ja sihteeri, maanviljelijä ja emäntä Viitala Kuortaneelta, äärimmäisinä kuvassa. Yhdistyksen jäsenet esittivät avajaisissa viittomakuorona Aamulaulun Aino Viitalan johdolla.

»Mene katsomaan joko maailma on valmis». Juhlapuheen pitäjän soihtu on siirtynyt Soile Hämäläiselle.

Lausunnassa on aina paljon osanottajia, aloittelijat B-sarjassa, taitavimmat A-sarjassa, todelliset kyvyt siirtyvät lopuksi mestariluokkaan. Seinäjoella lausuntaan osallistui kaikkiaan 21 kilpailijaa. Lausunnassa käytetyt viittomat ovat plastillisempia ja taiteellisemmin valittuja kuin »arkikielen».

Lähinnä tätä lajia lienee pidettävä kerrontaa, sekin on alkuvuosista kehittynyt, osanottajamäärä lisääntynyt. Ilmaisun kehittäjänä se on erikoisen hyvä laji nuorten harrastettavaksi, joskin vasta lahjakkaammat osaavat siihen paneutua taiteellisella tavalla.

Kansantanhukilpailut ovat yleisön jännäämisen kohteita: pärjääkö meidän porukka. Taso on vuosien mittaan paljon noussut, parhaat joukkueet esittävät yhä vaativampia vapaavalintaisia tanhuja. Kilpailu on kiristynyt, ryhmät lisääntyneet. Seinäjoella oli mukana 7 joukkuetta, tottuneempia ja aloittelijoita koettelemassa »siipiään».

»Pimeys ehtoon sankkana, raskaana valuu. Yhtä on lähtö ja paluu matka, kehdosta kehtoon» Sarkia: Pieni ratsastaja Liisa Kauppinen, Helsinki. M-luokka

»Oi Aamua! Lindblad kulkee, miten kaislikko tuoksuukaan!» Mustapää: Elämän kauneus Ritva Hummelin, Jyväskylä

»Hän kulkee niittuista rantaa hän haukia vitsasta kantaa...» Elisabet Katainen, Helsinki

Turkulaisittain kehrättiin Rihmarullaa (vas.), jyväskyläläiset (oik.) kumartelivat toisilleen Hollolan polskassa. Joukkueitten ohjaajat olivat todellisia soihdunkantajia, kaikilla 7. kulttuuripäivillä mukana olleita, Turun Sirpa Kostiainen ja Jyväskylän Pentti Korhonen. Sijat II ja III.

Hoh — hoh — hoijakkaa! Tässä tosin hulmahtavat helmat Humahuksen pyörteissä. Vaasalaiset ovat ensi kertaa mukana tanhukilvassa.

»Köökarin enkeliskaa jotta jalaat polovesta irti...» eli hienommin sanottuna Helsingin seniorit eli tottuneemmat soihdunviejät tanssasivat »Kökar engelskel'illä» ensimmäisiksi.

Osa Nuorisotyötoimikunnan naisvahvuudesta: Terttu Martola ja Liisa Kauppinen. Toimikuntaan, joka hoiteli päivien »taustatyöt» taulukot, pistelaskut, kunniakirjat jne., kuuluu lisäksi liiton toiminnanjohtaja Jaakko Väisälä, Esko Sänkiniemi ja Eija Helle. Unohtaa ei myöskään sovi nöyrää »juoksupoikaa» Teuvo Lillusta, joka tuskin näki koko keimeistä muuta kuin pääsyliput, taulukot ja laskukoneen, ellei ehkä toimistossa auttavia viehkeitä rouvia ja neitosia.

Kaunottaret kilpasilla eli kirjoituskilpailun palkinnot jaetaan. Kirjoittamista pitävät monet meistä kaikkein vaikeimpana lajina. Voittaja: Sirpa Kostiainen (oik.) on Varsinainen Soihdunkantaja, monipuolisesti lahjakas esiintyjä, ollut mukana joka kerta, milloin missäkin lajissa, vain valokuvaus ja kuvaamataito ovat tainneet jäädä pois — melkein aina päätä pitempänä muita. Eija Helle, II, edustaa nousevaa tähdistöä.

Esitelmöimisen taito on tärkeä, esitelmänpitäjä on tärkeä henkilö. Soile Hämäläinen, Jyväskylä, toista kertaa voittajana, Ritva Lehtimäki, Turku, Juhani Auvo ja Soini Suni, Helsinki, seuraavina.
Tässä kuvassa on se erikoisuus, että siinä esiintyvät vierekkäin VI ja VII kulttuuripäivien harrastuspalkinnon saajat, Suni ja Auvo. Harrastuspalkinto annetaan sille, joka osallistuu menestyksellisesti useampaan kilpailulajiin. Suni ja Auvo ovat, paitsi esiintyjiä, myös taideharrastuslajeissa mukana, Suni kuvaamataidossa ja Auvo valokuvien ja kaitafilmauksen sarjoissa ym. Sillä lailla, pojat!

»Ken on tiedolta parempi, muistannalta mahtavampi?» Turkulaiset (edessä oik.) olivat. Tietokilpailu on otettu henkisten kilpailujen ohjelmaan yhdistystenvälisenä, 3-jäsenisin joukkuein. Osallistuminen on lisäänmyös Kakkosjoukkue, Jyväskylä, vasemmalla edessä, kolmonen, Seinäjoki, vaatimattomasti »kotipesällä» turkulaisten takana.

Näytelmän saaminen kilpailukelpoiseksi vaatii joukkueelta hyvää yhteistyötä, ohjaajalta innostusta ja viitseliäisyyttä — joutuuhan ohjaaja vastaamaan usein jopa puvustosta ja sen hankkimisesta vaikka itse ommellen. Kilpailu oli kireää, turkulaiset pääsivät edelle Canthin »Papin perheen» esityksellä. Jyväskyläläiset olivat jakaneet tynyt 9 yhdistykseen, Rovaniemeltä asti oltiin mukana. voimansa kahtia Larin-Kyöstin mukaan esitettyyn »Juhannustulilla» ja tavallisesti käytetystä huvittavasta linjasta poiketen vielä Canthin »Työmiehen vaimon» toiseen näytökseen. Helsinkiläisten Rislakin »Ruman Elsan» esityksessä nähtiin myös hauskoja ilmeitä ja tilanteita.

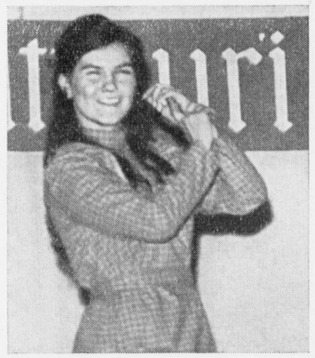

»Papin perheen» temperamentikkaan Maijun (Vuokko Sänkiniemi) suoritus sai naisosapalkinnon.

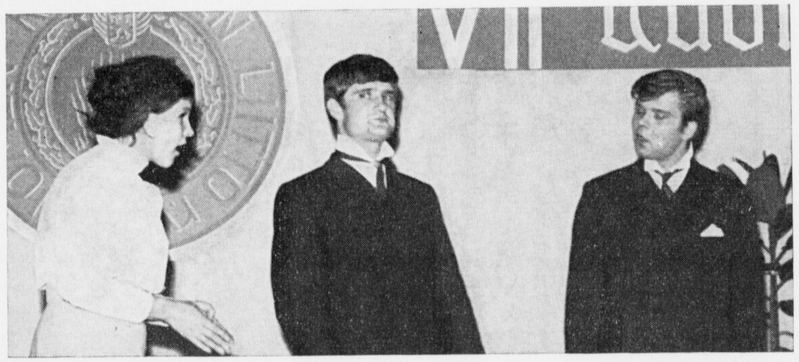

Turkulaisten ohjaajalla Silja Leinolla (vas.) on aitoa innostusta näyttämötoimintaan. Pappilan nuoret vaihtavat mielipiteitä.

»Etkös sinä riiuupoikaa tahdokkaan?» kyselee Taava (Pirkko Janhonen) Hennalta (Ritva Hummelin) Juhannustulilla.

»Kyllä minä sinusta tykkään kovasti». Mitähän Lassi (Arvo Hämäläinen, miesosapalkinnon saaja) siitä Taavan tykkäämisestä tuumaa.

»Odotas, kohta se saadaan ryyppy» vakuuttaa Työmiehen vaimon Risto (Erkki Hummelin) kaverilleen Topolle (Pentti Korhonen).

Vaimo Johanna (Annikki Moilanen) ja Vappu (Kaisu Korhonen) seuraavat tilannetta pelokkaina.

Soihtu palaa, valaisee, lämmittää . . .

Paljon olisimme jääneet vaille ilman näitä seitsemiä kulttuuripäiviämme vuosien varrella. Kuka sytyttikään kipinän? Ketä kiittäisimme? Parin vuosikymmenen takaa tulee esiin ainakin kolme nimeä, toteuttajia on sitten ollut myöhemmin enemmänkin. Sen kipinän lienee sytyttänyt Erkki Tuliniemi, mutta varsinaisen aloitteen teki aikanaan Aura Ahlbäck, hän joka sitten kantoi vastuun ensimmäisestä ja seuraavista neljistä kilpailuista. Samoihin aikoihin oli samoissa ajatuksissa myöskin Inkeri Koskinen, joka Jyväskylän Nuorten kerhon piirissä oli yhteydessä Turun ja Helsingin kuurojenyhdistysten nuortenkerhoihin henkisten kilpailujen aikaansaamiseksi. Niin se alkoi soihtu syttyä ja palaa. Kiitos nyt ainakin heille.

Näkemiin ja kiitos, Seinäjoen Yhdistys.

SE SUURI KISAMATKA

Suomen joukkueen mukana Kuurojen XI Maailmankisoissa Belgradissa

Se alkoi sunnuntaina 3.8. ja jo lähtöhetkessä oli suuren urheilujuhlan tuntua, kuten Pekka Tiilikainen asian ilmaisisi. Suomen Kuurojen Urheiluliiton joukkue, puettuna tyylikkäästi tummansinisiin pukuihin ja valkeihin Gulf-lakkeihin, hyvästeli saattajiaan Seutulan uudella komealla lentopaviljongilla ja salskeat poikamme saivat monia ihailevia silmäyksiä. Joukkueen johtaja, Oiva Virtanen, järjesti meidät tunnetulla taidollaan ensin koneeseen, niin että 3½ tunnin lentomatkan ajan saimme istua yhtenä »gruppina» ja seurustella keskenämme. Budapestiin saavuimme myöhään, klo 12 sikäläistä aikaa ja suihkun jälkeen vääntäydyimme oikopäätä yöpuulle Hotell Universitas'in untuvapeittojen alle.

Seuraavana päivänä tehtiin hiostavan kuuma kiertoajelu, kirkkoja, linnoja ym. asiaankuuluvaa. Joukon häntäpuolella liikuskellen en päässyt paljonkaan oppaan jakelemista tiedonmuruista osalliseksi, mutta jotain sentään sieppasi korva sieltä täältä. Saimme tietää, että Tonavan varrella sijaitsevassa Budapestissa on asukkaita n. 1.800.000, että kaupunki jakautuu kahteen osaan, vuoriseen Budaan, jonka linnavuorella ylenee mahtava Kuninkaanlinna, sekä alavaan Pestiin. Kauniit sillat yhdistävät kaupunginosat toisiinsa ja arvelenkin, että suuri osa Budapestin viehättävyydestä perustuu Tonavaan ja sen yli kaartuviin lukuisiin siltoihin. Vaelsimme läpi Kruunauskirkon eli Matiaan kirkon, joka on 1200-luvulta peräisin ja ihailimme Pyhän Tapanin kirkon eli Basilikan 96 m korkeata kupolia. Kuumuudesta kärsivälle joukkueelle oli kirkkojen suoma viileys ja rauha tervetullutta. Ah, miten maistuikaan lepo jaloille ja lounas nälkäisille suille ulkoilmaravintolassa lehtevien puiden katveessa sightseeing'in jälkeen.

Ja nyt syömisestä puheenollen on tähän väliin pistettävä huomautus, että ruoanlaiton jalon taidon unkarilaiset kyllä osaavat. Melkein kaikki ateriamme söimme kuuluisassa Hotell Gellert'issä, jonka 4—6 ruokalajin ateriat sekä ravitsivat että herkistivät ainakin meikäläisten makuhermot miltei lyyrillisiin tunnelmiin. Vesi kielellä muistelen vieläkin kuorrutettua karppea, lihamuhennoksella täytettyjä paprikoita ja kermavaahtokiehkuroihin haudattuja suklaakakkuja, joiden yltäkyläisyys vaati miltei mastodontin vatsaa.

Tältä gastronomiselta syrjäpolulta palaan vastahakoisesti vaikka seuraavakin esittelykohde oli nautinnollinen. Hotelli Gellertin kylpylä, joka aikoinaan lienee hellinyt suojissaan Euroopan siniverisiä ym. parempaa väkeä, nielaisi vaivattomasti ihmismassaansa meikäläisenkin rahvaan. Nyt sai aurinko porottaa, meikäläiset kelluivat suuren altaan hyökyaalloissa, istuivat silmät sirrillään lämpimissä lähteissä, joiden parantava vesi saattaa ainakin lujasti uskovalle suoda avun jos jonkinlaiseen iän tuomaan ruosteeseen sekä nauttivat mineraalivettä tai coca-colaa, joita saatiinkin sitten matkan aikana ihan kyllästymiseen asti. Tämä iltapäivä soi kaikille tilaisuuden todelliseen rentoutumiseen.

Jottei kuitenkaan matkan päätarkoitus unohtuisi on syytä kertoa, että päivittäin harjoiteltiin tulevia kisoja varten ahkerasti. Hotell Universitas'in (joka muuten talvisaikaan toimii ylioppilasasuntolana) läheisyydessä sijaitsevilla yliopiston kentillä oli tilaisuus monenlaiseen valmentautumiseen. Siellä joutui joukkueen johtaja Oiva Virtanen ensimmäisenä harjoituspäivänä mm. harrastamaan kilpajuoksua koripallokenttää vartioivan saksanpaimenkoiran kanssa, kun tämä Manalan Kerberos-koiraa muistuttava mahtava otus ilmeisesti tahtoi maistaa suomalaista sääriluuta. Sitkeästä Oivastamme ei kuitenkaan irronnut mainittavaa palaa ja uuden yrityksen estämiseksi suljettiin haukku lukkojen taakse, josta sen kumea ääni vielä värisytti ohikulkijain selkänahkoja.

Mutta jatkakaamme matkaa. Junamatkaa Budapest—Belgrad ei mielellään muistele. Seitsemän tuntia pölyä, kuumuutta, ahtautta. Virvoitusjuomiin tuntui kuluvan omaisuuksia. Vilvoitusta etsittiin myös käytävistä avonaisten ikkunain äärellä, josta samalla voi ihailla ohisyöksyviä maisemia. Tämäkö lie sitä pustaa, joka ulottuu Tiszalta Tonavalle. Maissipeltoja silmänkantamattomiin, auringonkukkapeltoja, kellertäviä tiilitaloja, poppeleita, talonpoikia pelloillaan pelkissä pitkissä paidoissa (ainakin näin junan ikkunasta katsottuna) naisilla, varsinkin vanhemmilla, mustaa yllä. Pimeyden laskeuduttua saattoi jollain

asemalla nähdä loimuavan avotulen ääressä istuvan romaaniperheen. Aseman virvokekopperosta kantautui radiosta tulevaa musiikkia, kansanlaulua, yksitoikkoista ja vihlovan alakuloista.

Belgradissa olimme 9 aikaan illalla. Suomen lähetystöstä tuotiin sylintäysi voimallisesti tuoksuvia kukkia ja vastaantulleet Valentin Kaurela ja Erkki Hummelin huolsivat meidät hotelliin, missä saatiin vielä myöhäinen ateria ennen maatapanoa.

Ja sitten Belgrad. Se on sekoitus itää ja lanttä sekä vähän muutakin. Eikä ihmekään, sillä Belgradissa ovat isännöineet monenkaltaista kulttuuria edustaneet kansat. Jo ennen ajanlaskumme alkua elelivät keltit näillä kukkuloilla, samoin roomalaiset, joiden aikaisia rakennelmia näimme kehkeytyvän esiin kaivauksissa Kalemegdan-puistossa. Allekirjoittanut sai kunnian pidellä 2000 vuotta vanhaa rautaesinettä kädessään ja toivoinpa omaavani medion ominaisuuksia voidakseni välittää nykyajalle sen tarinan. Vaikka kyllä arkeologit lienevät sentään luotettavampia tulkkeja. Belgradin, roomalaiselta nimeltään Singidunun, näkivät mieluisaksi paikaksi asua myös serbialaiset, unkarilaiset, turkkilaiset, itävaltalaiset, kukin vuorollaan. Viimeiset vieraat olivat toisen maailmansodan aikana saksalaiset miehittäjät. Kaikki nämä kansat ovat jättäneet osan omasta kulttuuristaan perinnöksi nykybelgradilaiselle. Eri valloittajien parhaana muistomerkkinä lienevät ihmiset itse. Näillä kaduilla saattaa nähdä monen eri rodun tuntomerkkejä. On turkkilaista tummuutta, latinalaista pehmeyttä ja sulavuutta, kaukaisten kelttien punertavia hiuksia ja kookkautta, vuoriston serbo-kroaattien villiä uljuutta jne.

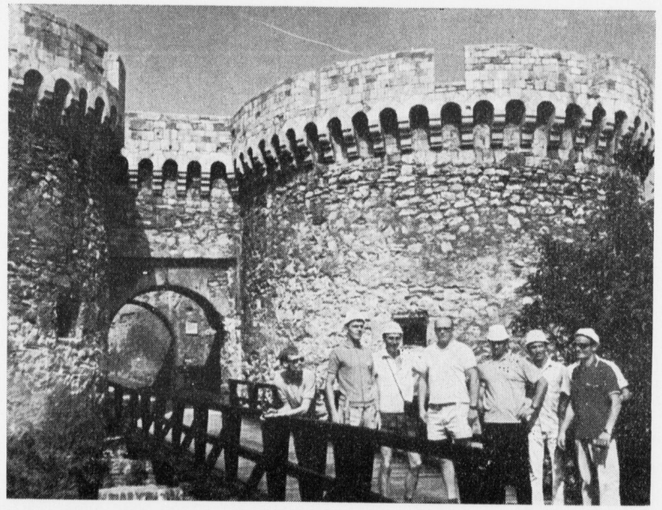

Belgrad. Kalemegdan linnan muureja. Nykyajan ritareita menneisyyden kehyksissä.

Belgrad. Euroopan vanhin puu, 138 vuotta vanha vaahtera, joka on tuettu terästelinein.

Nykyään Belgradissa on n. 560.000 asukasta ja siihen on liitetty Tonavan pohjoispuolella oleva Zemunin kaupunki, Jugoslavian teollisuuden keskus. Kaupunki on voimakkaasti muuttamassa ulkonäköään, röttelöisiä omakotialueita hävitetään ja uusia, tosin persoonattomampia kerrostaloalueita nousee tilalle. Kävelimme näissä katoamaan tuomituissa kortteleissa iltaisin. Pieniä yhden perheen? taloja pikku puutarhoineen, jotka on täyteen ahdettu hyöty- ym. kasvillisuutta. Kodikasta. Televisio välkkyi useista ikkunoista, jossain parahti gramofoni soimaan ja lapset leikkivät iltaisin kiihkeitä leikkejään kujien hämärässä. Nämä ovat turistin silmälle mieluisia, pittoreskeja maisemia, mutta millaista lienee asuminen täällä. Saimme myöhemmin kuulla että nämä omakotitalot, pienemmät yritykset ja verstaat ovat yksityisomistuksessa, mutta suuret pilvenpiirtäjämäiset asuintalot, joita kaikkialle kohoaa, ovat valtion samoinkuin suurteollisuus ym.

Kauneinta Belgradissa on mielestäni Kalemegdan puisto vanhoine (ja uusittuine) linnoituksineen, holvikäytävineen, linnoineen. Linnoitus sellaisena kuin se on nyt on peräisin 1300-luvulta, jotkut osat vielä paljon vanhempiakin. Korkealta ruohottuneelta vallilta katsoen näkyy laajalti monivivahteista maisemaa, juuri tässä allasi yhtyvät Savan ja Tonavan uomat, kauempana Savan toisella puolen toitottavat Uuden Belgradin modernit rakennukset, mm. Modernin Taiteen Museo, uuden ajan voittoisaa etenemistä. Kuitenkin aivan vieressäni alemmalla pengermällä näet kirkon, josta vielä nytkin mm. hedelmättömät naiset hakevat pyhää vettä toivossa saada kokea uuden ihmisen luomisen ihmeen. Saman veden uskotaan auttavan myös silmäsairauksissa. Tässä entisten ja uusien uskomusten välimaastossa voit iloita nykyhetkestä, hyvinhoidettujen kukkaistutusten värikkyydestä, rehevistä puista sekä ihailla mm. kuuluisan kuvanveistäjä Mestrovicin töitä, Voittajan patsasta ja ranskalaisten kiitokseksi pystytettyä muistomerkkiä. Ehkä mieleesi kohoaa jugoslavialaisen runoilija Branko Radicevic'in runosta pikku säe:

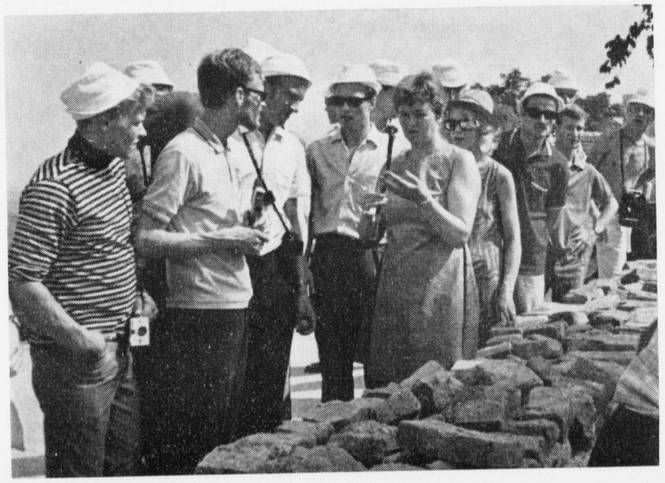

Kalemegdan roomalaisajoilta oleva esine joukkueen ihmeteltävänä.

»Al se nebo osmehiva
al se reka plavi . . .»,
joka vapaasti suomennettuna on jotain tällaista:
»Oi taivaan hymyä,
kun joki sinisenä kääntyy . . .».
Näissä sanoissa on tämän maiseman sielu.

Toki Belgradissa on paljon muutakin katsomisen arvoista kuin Kalemegdan. Toisella puolella kaupunkia, niinikään suuressa puistossa, tulimme tutuiksi Euroopan vanhimman puun, valtavan vaahteran kanssa. Se oli ylt'ympäriinsä tuettu vahvoin rautatelinein, joiden ympäri puu oli kasvattanut paiseen, ne olivat nyt erottamattomat. Puu oli muistaakseni 138 vuotta vanha. Sen vieressä seisoi vanha talo, jonka suojissa serbialaisten I kansannousun johtaja turkkilaisvaltaa vastaan, Ratugeorgiu (en vanno, että nimi on oikein), on asunut. Näimme hänen sekä vaimonsa alkuperäisiä pukuja, koruja, taidokkaasti koristeltuja aseita ym. Minua kiehtoi ikkunakomero, joka oli peitetty itämaisin matoin. Sitä kiertävillä penkeillä istuttiin kahvia juoden ja keskellä lattiaa oleva hiiliastia levitti lämpöä. Epäilenpä vain, että tähän kahvinjuontiseremoniaan eivät saaneet naiset osallistua, koska sankarimme oma vaimokin asui toisaalla kaupungissa lasten kanssa. Suomen Lähetystön kutsuilla myöhemmin saimme kuulla, että naiset nykypäivän Jugoslaviassakin ovat melko näkymättömiä, koteihinsa pitäytyviä, kutsuista ja pyynnöistä huolimatta.

Kielteistäkin kritiikkiä lienee lupa esittää: Yleiskuva Belgradista oli hiukan nuhruinen, paikoin jopa epäsiisti, kuuluisa serbialainen keittiö ei kunnostautunut mainittavammin ainakaan meidän hotellissamme ja nuo vikkelät elukat ruskeissa kiiltävissä kuorissaan (torakat) herättivät pohjoisen asukkaissa sanoinkuvaamattomia tunteita.

Tällaiset olivat siis puitteet Kuurojen XI Maailmankisoissa. Urheilun ystävät lienevät jo kaivanneet kommentteja »itse asiasta». Siispä kisapaikoille!

Kisojen avajaiset tapahtuivat juhlavissa puitteissa Jugoslavian armeijan Stadionilla, jossa paikkoja on n. 100.000 katsojalle. Illan pimeydessä valonheittäjien loisteessa suoritettu kansojen marssi oli komea nähtävyys. Värikkäiden pukujen lisäksi oli monilla joukkueilla lisärekvisiittaakin mukana. Sveitsin kaksihenkinen joukkue kuljetti mukanaan suurta lehmänkelloa, jonka kilinän tahdissa kaiketi oli tarkoitus marssia. Muutamien maitten naisurheilijat olivat pukeutuneet kauniisiin kansallispukuihin ja eräät joukkueet heiluttivat maittensa pienoislippuja. Oma joukkueemme esiintyi kokosinisessä puvussa, pienenä keventävänä seikkana valkoiset rantalakit, jotka herättivät ihastusta (ja omistushaluakin) kaikkialla missä joukkueemme liikkui. Avajaismarssista selvisi joukkueemme puhtain paperein marssien lipunkantaja Simo Kujalan johdolla ryhdikkäänä ja suorin rivein.

Yleisöä avajaistilaisuuteen oli kerääntynyt noin 7000 henkeä, joukossa Jugoslavian poliittista johtoa. Marssin alkuvalmistelut stadionin ulkopuolella melkein täydellisessä pimeydessä oli mielenkiintoinen elämys (etten sanoisi mieltäjärkyttävä). Joukkueet harhailivat stadionin ympäristössä etsien omia nimikilpiään. Sekasortoisesta tilanteesta selvittiin sentään ja itse marssi stadionille valonheittäjien ristituleen alkoi loppujen lopuksi vain hivenen myöhässä.

Tilaisuuden ohjelma oli tavanomainen käsittäen sisäänmarssin, tervehdyspuheet lipunnostoineen ja luovutuksineen. Urheilijoitten keskuudessa oli jo selvästi tunnettavissa odotettujen kilpailujen jännittynyt ilmapiiri. Siitä huolimatta seurattiin antaumuksella jugoslavialaisten moneen sataan henkeen nousevan kansantanssi- ja voimistelijaryhmän värikkäitä ja rytmillisiä esityksiä.

Avaus oli hyvä ja kilpailut saattoivat alkaa.

Suomen joukkueen viimeistely-

Ostaako vai eikö ostaa? Ossi Ottela (2:nen moukarissa) ja Simo Kujala (3:s keihäässä) ovat katukierroksellaan kohdanneet arbuusinmyyjän.

Suomen joukkue marssii avajaisissa, lipunkantajana Simo Kujala.

harjoitukset oli aloitettu Budapestissä 4.8. Jo tällöin saatettiin havaita, että uusi voimakas vastustaja oli astunut näyttämölle. Kuuma, hiostava sää, varjossa lämpöasteita 30—35 astetta, alkoi leikkinsä poikiemme kanssa. Monet valittivat harjoituksien jälkeen päänsärkyä. Edustuslakit muuttuivat työpäähineiksi. Yksityiset kaupunkikävelyt kiellettiin ja näin vältyttiin urheilijan »katukuolemalta» eli veltostuttavalta maleksimiselta kovilla kivikaduilla. Harjoitusten päänäyttämönä oli yliopiston urheilukeskus, josta löytyivät harjoituspaikat koko joukkueelle lukuunottamatta lehtori Hirsikankaan johtamaa voimistelujoukkuetta, joka siirtyi harjoittelemaan maailmankuululle Nep-Stadionille.

Kenttähenkilökunnan toimesta hankittiin eräs nuorten koripallojoukkue pojillemme harjoitusvastustajaksi. Huolimatta nuorten unkarilaisten heikkoudesta saatiin kuitenkin ottelukokemusta paahtavan auringon alla sekä tuntuma asfalttikenttään, joka sitten varsinaisissa kisoissa oli koitua jopa amerikkalaisten turmioksi.

Budapestin harjoitusleiri, johon jouduttiin turvautumaan taloudellisten seikkojen takia, osoittautui ehkä loppujen lopuksi joukkueemme vahvan yhteishengen ja taistelutahdon rakentamisen pohjaksi.

Saapuessaan Belgradiin oli Suomen joukkueesta muotoutunut yhtenäinen lujahenkinen kokonaisuus, joka oli päättänyt taistella jokaisesta metristä ja pisteestä viimeiseen saakka. Henkistä vireyttä oli koko ajan kasvatettu ja erikoisesti joukkueen nuorimmat, yleisurheilupojat ja voimistelijat, joutuivat jatkuvan kannustuksen kohteeksi. Nenänpää valkoisena he kuuntelivat vanhempien neuvoja sisun alati kasvaessa. Kilpailujen alkaessa oli Suomi taisteluvalmiina tähtäimessä kulta ja kunnia.

Yleisurheilukilpailujen tulostaso on jatkuvasti noususuunnassa. Se saatiin todeta jälleen JNA-stadionilla. Noususuunnasta huolimatta ei kuurojen keskuudessa ole kovinkaan monta yleiset kansainväliset mitat täyttävää huippu-urheilijaa. Neuvostoliiton Skromorov 400 metrin aitajuoksussa oli kilpailujen ehdottomasti paras urheilija. Hänen tuloksensa pitkien aitojen finaalissa, 52,2, on Belgradin kuumissa olosuhteissa erinomainen tulos. Seuraava kilpailija taisi jäädä jopa 50 metriä. Oli siinä ylivoimaa kerrakseen. Mainittakoon, että sama mies oli Mexicon olympiakisojen tulosluettelossa viides ja juoksi kohta Belgradin kisojen jälkeen itsensä Neuvostoliiton mestariksi tuloksella 49,1. Vertailun vuoksi mainittakoon, että suomalaisten suuri yleisurheilusankari Jaska Tuominen ei ole koskaan alittanut 50 sekuntia.

Meidän mielenkiintomme kohdistui luonnollisesti lähinnä niihin lajeihin, joissa omat poikamme olivat kilpailemassa. Ensimmäisenä suomalaisena yleisurheilijana joutui tuleen Eero Saarikoski kolmiloikkakilpailussa. Suomen joukkue kokonaisuudessaan oli saapunut stadionille kolmiloikkakilpailupaikan välittömään läheisyyteen kannustamaan Eeroa. Pahimmiksi kilpakumppaneiksi osoittautuivat venäläiset loikkaajat, joista heikon alun jälkeen Viktor Judelevitch onnistui tekemään tuloksen 15.27 m, johon Eero ei pystynyt vastaamaan. Lähellä oli Eerolla 15 m:n raja, mutta onni ei hymyillyt, sillä onnistunut hyppy tuomittiin yliastutuksi. Toivotaan, että hän jatkaa harjoitus-

Koripallopronssin tuojat voitokkaan Italia-ottelun jälkeen.

kuuriaan välittömästi edelleen ja koko talven ajan ja on ensi vuonna valmis käymään 15 m:n ja maailmanennätyksen kimppuun. Belgradin hopeaakin parempi tulos olisi maailmanennätyksen saaminen Suomeen.

Vesa Hannu, 20-vuotias nuorukainen ampaisi kovalla vauhdilla viidenteen hyppyynsä. Valotaululle ilmestyivät numerot 702. Seitsemän metrin maagillinen raja oli rikkoutunut, uusi maailmanennätys näki päivänvalon. Riemua ei kuitenkaan kestänyt pitkään, sillä viimeinen hyppykierros alkoi. Ylituomari suostui hyppyvuoron vaihtamiseen antaen venäläisen Viktor Bogdanovin yrittää ensin. Hänellä oli kiire alkavaan viestinjuoksuun ja niin urheiluhenkisesti ajatteleva tuomaristo suostui tähän ehkä sääntöjenkin vastaiseen menettelyyn. Kovat oli Venäjän pojalla mielessä, vauhti ja ponnistus sen mukaiset, että maailmanennätys vietiin hetkessä Vesapojalta tuloksella 703. Suomalaiskatsomo hiljeni kullan hohteen jo siinnettyä silmien edessä. Vesa pääsi yrittämään vielä kerran ja heti venäläisen jälkeen. Nyt ei ollut enää askelmerkeilläkään merkitystä. Oli pantava kaikki voimat peliin ja kova vauhti päälle toivossa, että jalka osuisi lankulle. Kaikkien katseet kääntyivät pituushyppypaikkaa kohti ja suomalaiskatsojien peukalot pystyyn. Vauhti alkoi, kova vauhti, valkoinen lippu heilahti, Hannu ponkaisi ja hyvältä näytti lento, mutta rittäisikö se. Mittaus alkoi ja odottavan aika tuntui pitkältä. Sitten syttyvät numerot: 715. Uskomatonta, mutta totta. Maailmanennätys vietäisiin sittenkin Suomeen. Vesa Hannu oli venynyt suurkilpailussa hienolla tavalla. Entinen ennätys 685 cm parani 30 cm:llä ja voittoon tarvittiin maailmanennätyshyppy. Tästä on kaikkien nuorten urheilijoittemme syytä ottaa esimerkkiä.

Ei päässyt Pauli Savolainen tutustumaan maratonrataan ennen kisojen kuninkuusmatkan suorittamista. Ei ollut Pauli-pojan terveyskään ollut kisaviikon aikana paras mahdollinen. Kympin juoksun jälkeen oli hän aivan poikki, päätä kivisti ja pientä kuumettakin oli. Muutama päivä oli kuitenkin vielä aikaa valmistautua kovaan kilpaan. Hotellin keittiön kanssa neuvoteltiin ruokavaliosta ja annosten lisäämisestä. Pauli itsekin siirtyi välillä kokiksi ja hämmenteli ihmeellisiä myrkkyliemiään. Kuumeet häipyivät ja luottamus kuntoon alkoi nousta. Huumorinpilkekin syttyi jälleen silmiin ja koko suomalaisleiri sai uutta uskoa Paulin mahdollisuuksiin. Kilpailupäivän aamuna Valentin Kaurela ammensi vettä ämpäriin ilmoittaen antavansa Savolaiselle virkistyssuihkun pari kilometriä ennen maalia. Näin Pauli itse kilpailusta: »Puolimatkan jälkeen käännekohdassa olin siis tietoinen radan raskaudesta. Kärkiryhmässä oli siinä vaiheessa kaksi venäläistä ja minä. Kavereitten jalannousua katsellessani olin havaitsevinani pientä jäykkyyttä ja kasvojen ilmeetkin olivat hiukan vaikeat. Ajattelin silloin, että kun kerran Hannukin toi kultaa niin miksen minäkin. Suoritin kovan nykäyksen, 100 metrin jälkeen vilkaisin taakseni ja totesin kovaa viittomista venäläisten kesken. Rakoa oli kuitenkin syntynyt ja samassa alkoi loiva pitkä ylämäki. Tuon vielä pinnistän kaikin voimin. Ratkaisun on tapahduttava nyt, sillä hitaampana miehenä ei minulla muuta mahdollisuutta ole. Hetkessä oli eroa pari sataa metriä ja olo tuntui mukavalta.» Kilpailijoiden saapuessa stadionille oli koko katsoman huomio kiinnittynyt juuri tähän kilpailuun, sillä päättihän se samalla kisojen yleisurheilukilpailut. Kuka tulee ensinnä portista arvailtiin yleisön keskuudessa. Mitä on tapahtunut taipaleella, siitä

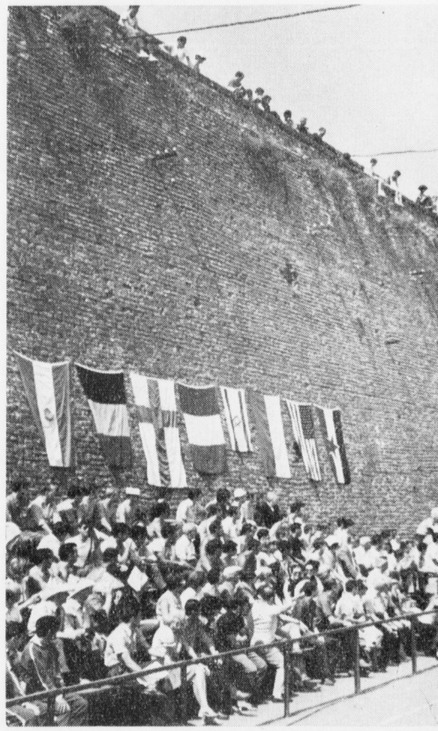

Osa koripallokatsomoa Kalemegdan puistossa linnoitusten kupeessa.

ei ole katsojille kerrottu. Arvaillaan vain, että taistelu kovassa helteessä 33 asteen kuumuudessa on varmasti ollut raju ja säälimätön. Nyt syntyy liikettä Marathonportin luona, jär-

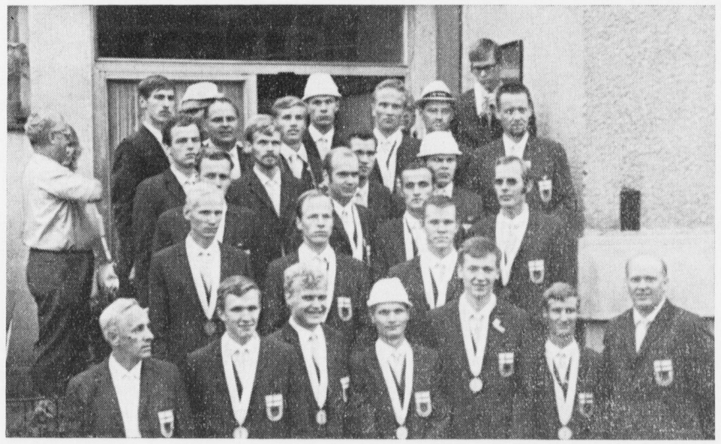

Lähtöhetken tunnelmissa hotellimme edessä, 17 miehellä mitali kaulassa. Eturivissä: vasemmalta: lehtori Hirsikangas, E. Saarikoski, J. Kuusinen, P. Savolainen, V. Hannu, V. Kivi ja joukkueen johtaja O. Virtanen.

Järjestäjät pitivät tarkkaa huolta etteivät asiattomat päässeet kentälle — siksi ei myöskään urheilukuvia juuri saatu. Kuvamme on 800 m:n juoksun loppukilpailusta, Suomen Ventelä 4:nä sisäradalla.

jestysmiehet kiiruhtavat paikalle muodostaakseen kunniakujan portista tuleville. Jo pilkahtaa sininen paita ja sieltä tulee pieni mutta voimiltaan suuri Pauli Savolainen Suomen värejä kantaen stadionille. Ei näy kanssakilpailijoita. Kulta ja kunnia on varmasti meidän. Pakostakin nousevat kyyneleet suomalaiskatsojien silmiin Paulin katkaistessa maalinauhan ja kosteat ovat Paulinkin silmät suomalaisten rynnätessä häntä onnittelemaan.

Suomalaisten osalta kisat saivat täten loistavan päätöksen.

JNA-stadionin läheisyydessä olevassa armeijan urheilupalatsissa kävivät voimistelijat viikon ajan kilpailujaan. Neuvostoliitto, Bulgaria, Jugoslavia ja Suomi olivat koko joukkueen voimalla mukana, Suomella tosin vain 3 miestä, muilla viisi. Pisteitä laskettaessa otetaan joukkuekilpailussa huomioon 3 parhaan tulos. Näin meikäläisillä ei ollut juuri varaa epäonnistumisiin. Poikamme vaikuttivat fyysillisesti heikommilta kuin monet vastustajansa, mutta taitoa tuntui riittävän. Kilpailu meni viimeisten telineitten aikana varsin kireäksi. Allekirjoittanutkin komennettiin pistelaskijaksi katsomoon ja yritin parhaan kykyni mukaan v'estittää tietoja vastustajien pistesuorituksista Tapio Hirsikankaall kilpailuareenalle. Pakollisissa liikkeissä saavutettu johto riitti ja niinpä kilpailujen päätyttyä saatiin taas juoda viinitilkat hotellissa hopeamitalimiesten kunniaksi.

Neuvostoliittolaiset olivat muuten voimistelussa omaa luokkaansa suorittaen vaikeat ja monipuoliset liikkeensä todella hienosti.

Kalemegdanin raunioitten ympäröimällä kentällä taisteltiin joka päivä koripalloilun kullasta ja kunniasta. Jo ennakkoon oli selvä, että vuosien takaiset taidot eivät nyt riitä. Koripallotaso kuurojen keskuudessa kautta maailman on kohisten nousut. Sen sai tuntea myös USA, joka aikaisemmissa kisoissa on voittanut vastustajansa monien kymmenien pisteiden erolla. Nyt se ei ollut heillekään helppoa. Etukäteen hiukan jopa diivaillen esiintyneet jenkkipojat pudotettiin kerta kaikkiaan maankamaralle. Kaikki ottelut olivat rajuja ja kuuman ilman kera hiiltyivät pelaajatkin monissa otteluissa hermoromahduksen partaalle. Tähän olivat osaltaan syypäitä myös jugoslavialaiset tuomarit, jotka ainutlaatuisella pikkumaisuudellaan yhtämittaisine vihellyksineen sotkivat peliä. USA:n ja Suomen välisessä ottelussa isot jenkkipojat yrittivät pistää välillä nyrkkeilyksikin erikoiskohteinaan Lampinen ja Immonen, jotka kuuleman mukaan olivat pelanneet liian kovaa peliä. Onneksi tuomarit tässä tapauksessa hallitsivat tilanteen ja saivat pelin rauhoitetuksi. No, tällaiset sähähtävät välikohtaukset peleissä toivat tietysti väriä ja nostivat tunnelmia katsomossa.

Loppuottelupäivänä, jolloin suoritettiin mitalikamppailut USA—Puola ja Suomi—Italia, oli väkeä katsomon täydeltä. Pelkästään amerikkalaisia turisteja pienoislippuineen oli jo tuntia ennen otteluiden alkua kerääntynyt paikalle arviolta 100—150 henkeä. Samoin oli italialaisia runsaasti katsomossa. Suomalaisilla oli myös oma huutosakkinsa, tosin pikkuruinen, sillä muitten lajien urheilijoittemme lisäksi oli Belgradissa vain muutamia suomalaisturisteja. He olivat kuitenkin uskollisesti seuraamassa kaikkia otteluitamme. Suomen lähetystön edustajat olivat myös Italia-ottelua seuraamassa. Pronssia tuli, tosin piinallisten hetkien jälkeen. Tässä esimerkki: Italia—Suomi pronssiottelussa jäljellä minuutti ja viisikymmentä sekuntia. Suomi johtaa yhdellä pisteellä, poikiemme ilmeet ovat tuskaiset. Kentän reunalta huomaan, että joukkue on aivan kuitti. Italialaiset ovat myös loppuunajettuja, mutta käyvät kuitenkin kimppuumme hirmuisella yrityksellä. Kentältä kuuluu tuskainen huuto, äänen on päästänyt Jorma Ääri, joka pyytää päästä pois pelistä. Voimat ovat lopussa eikä hän enää näe kunnolla eteensä. Vaihto loppuhetkillä on aina suuri riski, mutta nyt se on tehtävä. Jarmo Järventaus lähetetään kasvot kalpeina taistoon mukaan. Hänen hermonsa kuitenkin kestävät, pari koria syntyy heti kärkeen ja Italia on myyty. Voiton etääntyessä joukkue romahtaa täydellisesti ja kentällä on vain yksi joukkue. Suomi voittaa pronssia ja kolmien kisojen mitaliketju ei katkea.

Poikiemme peli oli yllättävän hyvää läpi koko turnauksen, mutta olihan ennen näitä kisoja harjoiteltukin erikoisen lujalla tahdilla. Joukkueemme keski-ikä on kuitenkin melko korkea ja mikäli neljän vuoden kuluttua halutaan asemat säilyttää on nuoria pelaajia saatava enemmän mukaan.

Yleistoteamuksena Belgradin kisoista voidaan mainita, että ne oli hyvin järjestetty ja kaikesta näki rahaa käytetyn melkoisesti. Erikoiskiitoksen ansaitsee kuljetuksen järjestely. Autoja oli aina käytössä ja yleisiin kulkuneuvoihin joutui harvoin turvautumaan. Ruokailu- ja majoitusolosuhteet eivät olleet täysin tyydyttävät ruoan ollessa outoa ja huoneitten ahtaita ja kuumia. Mitään yhtenäistä kisakylää ei ollut, joten kanssakäyminen eri maitten urheilijoitten kesken jäi vähiin. Kilpailujen aikataulu piti suurin piirtein paikkansa ja lääkintäpalvelu oli ensiluokkaista.

Voimme siis sanoa, että pienistä miinuspuolista huolimatta on Jugoslaviaa syytä kiittää miellyttävistä kisoista.

M & O

MATTI TUOMENTO:

Joulukasvot ja arkiminä

Se on tavallaan sama asia kuin kellon tikitys tuo kiskojen kolkkina. Se mittaa matkan kulumista. Anja ummisti silmänsä ja yritti hajoittaa mielenkiintonsa kaikkeen ulkonaiseen. Junaan noustessa hän oli päättänyt kätkeä omat ajatukset mielestään. Hän kuunteli kanssamatkustajiensa epäselvää keskustelua, junailijan askeleita hänen kävellessään vaunuosastosta toiseen, veturin vihellyksiä. Lumiset maisemat lennähtivät kevyesti ohi. Radanvarsitaloissa näkyi edessä olevan joulun merkkejä; siellä täällä nurkalla joulukuusi, ikkunoita pestiin, vuodevaatteita ja mattoja tuuletettiin. Anja mietti kuinka pian ihminen tottuu elämään radan varrella. Jäävätkö junat heidän elämäänsä, kun he muuttavat pois? Parantolassa muuan mies, Juti, puhui aina pitkistä pikajunista, niitä hän rakasti, ne näyttivät olevan melkeinpä ainoat, joita hän kaipasi.

Tästä ajatukset oikaisivat asiaan, jota Anja oli paennut. Hän ravisteli niitä mielestään. Hän oli päättänyt matkustaa kotiin samalla tavalla kuin aina ennen, tuntea edessä oleva käynti jo junassa, koota matkaviemisikseen joulua enteilevät tunnelmat tästä ja tuosta, kaikesta. Niin — hän menisi kotiin samanlaisesti, vaikka ei päästäkään kotiongelmia mieleensä.

Anja silmäisi viereisellä penkillä istuvaa pariskuntaa, rouvaa, joka varmaan oli pitkään istunut peilin ääressä ja herraa, joka hänkin näytti panevan arvoa huolitellulle ulkonäölle. Mitähän he ajattelisivat Anjan asioista, jos tietäisivät . . .? Taas hän oli siinä samassa ongelmassa, vaikka hänen piti se unohtaa.

Asunnonmenetys, irtisanominen, parantolaan jääminen . . .

Hän ei tiennyt irtisanomisen todellista syytä.

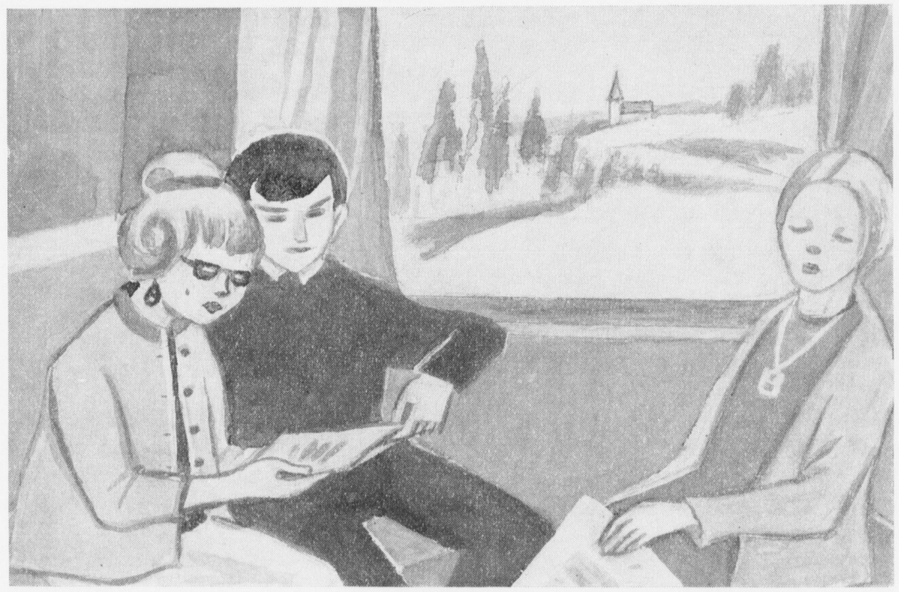

Se tuntui vain kummalliselta. Oliko Rauni-siskolla osuutensa siihen? Anja oli kutsunut hänet joulupäiväksi kotiinsa, ja silloin hän käyttäytymisellään varmasti paljastaisi oliko epäilyihin aihetta.

Tietenkin oli rumaa ajatellakin sellaista. Mutta aivan hyvin hän on voinut tehdä sen mitä Anja itsekin.

Rauni oli virkanainen samassa kaupungissa ja kolmisen vuotta Anjaa nuorempi. Jo pienistä tyttösistä he olivat intohimoisesti rakastaneet kotia. He leikkivät kumpi osaa tehdä kauniimman kodin. Vartuttuaan, kun he saivat oman asunnon, he kilpailivat kotiensa kauneudessa. He valitsivat erikoisella huolella huonekalut. He rakensivat kotiaan kuin pesää, jonne kantoivat kaikki ansionsa. Taitavina ja kekseliäinä he pystyivät löytämään sinne hauskoja yksityiskohtia. Raunilla oli tyylikäs seinävaate, johon hän oli liimannut värikkäitä sammalmättäitä, eikä sellaista ollut muilla.

Sitten heidän ystävättärensä Leena Ratamäki kertoi muuttavansa kaupungista. Molemmat sisarukset olivat aina kadehtineet hänen huonettaan, joka heistä tuntui kaupungin täydellisimmältä. Heti ystävättärensä muuttoaikeista kuultuaan Rauni oli käynyt omistajan puheilla pyytämässä huonetta. Ja vaikka sopimusta ei vielä tehtykään näytti luultavalta, että hän saisi sen. Silloin Anja oli hätääntynyt: hänen täytyi saada se. Hän oli lahjonut Leena Ratamäen suosittelemaan häntä isännälle. Lopulta ystävätär oli tehnytkin sen. Eikä kukaan tiennyt käyttikö hän oikein vai väärin luottamusta, joka hänellä oli. Joka tapauksessa Anja sai huoneen. Rauni oli pian aavistanut tapahtumien kulun, vaikeni ja vetäytyi syrjään.

Puoli vuotta Anja oli nauttinut kodistaan. Sitten tuli parantolamatka, ja Rauni oli käynyt kysymässä pitääkö hän edelleen huoneensa.

»Haluat kai, että jään parantolaan?» Anja oli kivahtanut loukkaantuneena.

Ja kun parantola aika oli venynyt tavallista pitemmäksi, ja Anja vain riippui huoneessaan, Raunille oli muodostunut käsitys, että Anja pitää sen uhallaan. Vasta vuosien kuluttua Rauni oli hiukan lähentynyt sisartaan, ja viime jouluina he olivat käyneet toistensa kodeissakin.

Viereinen pariskunta valmistautui junasta jäämiseen. Rouva sai turkin yllensä, herra pukeutui turkistakkiinsa, ja pursuten iloista touhukkuutta he joulukasvot loistaen työntyivät eteiseen. Anja katsoi asemasillalle heidän vastaanottajiaan. Pulleat isot matkalaukut laskettiin laiturille. Anja vertasi tätä perille tuloa omaansa: häntä ei kukaan ole vastassa, ei edes Rauni, vaikka asuikin samassa kaupungissa. Mutta toisaalta hän halusikin vaihteeksi olla yksin. Parantolassa sai kyllikseen nauttia seurasta.

Jo yhdeksän vuotta, koko parantola-aikansa, Anja oli pitänyt asuntoa. Nyt vuokraisäntä oli irtisanonut sen. Tietenkin — Anja ymmärsi sen itsekin — hän piti asuntoa turhan takia. Mutta sittenkin hän tarvitsi sen. Siinä hänellä oli jotain, joka odotti häntä, joka oli valmiina häntä varten. Pankki huolehti vuokran suorittamisesta. Talon keskuslämmitys hohkasi lämpöä myös hänen tyhjänä olevaan tyylikkäästi sisustettuun huoneeseensa.

Vuokraisännän lähettämä irtisanomiskirje palasi taas Anjan mieleen. Se oli ollut valkoinen, kosmoskynällä kirjoitettu kuori, ja lyhyt lappunen. Irtisanomisen perusteena oli vain toteamus »kun ette siellä asu». Anja oli ollut pitkään masentunut. Koti oli sentään kiinnekohta parantolan ulkopuoliseen maailmaan, ja hänelle paljon enemmän, ilo ja ylpeys. Hän oli pitkään ja hyödyttömästi pohtinut miksi isännän kannatti irtisanoa hänet. Saihan hän säännöllisesti vuokran, huone pysyi lämpimänä eikä kulunut; kukaan ei häirinnyt seinän toisella puolen asuvaa isäntäväkeä.

Junailija kulki vaunuosaston läpi ja ilmoitti kotiaseman. Anja keräsi tavaransa ja työntyi vaunun eteiseen.

Laskeutuessaan asemasillalle kotikaupunkiin hän muisti kirjeen jonka hän Rauni-siskolleen oli lähettänyt.

»Kun nyt tulen luopumaan kodistani joulun jälkeen, pyytäisin Sinua luokseni joulupäivänä. Ties milloin voimme sen jälkeen tavata.»

Kotimatkalla Anja osti torilta pienen kuusen. Koristeet olivat tallella kotona. Keskikaupungin liikkeistä hän osti jouluruoat; osan niistä hän oli puhelimitse tilannut jo hyvissä ajoin.

Aukaistessaan ovensa hän vilkaisi isäntäväen ovea. »Miksi he irtisanoivat minut, minähän en heitä häiritse . . .» hän ajatteli. »Vai tuntuuko isännästä kiusalliselta ottaa vuokra sairaalta, joka lisäksi joutuu olemaan parantolassa . . .»?

Aattopäivänä Anja tapasi vuokraisännän pihassa. Hän näytti hiukan kiusaantuneelta.

— Ei meillä teitä vastaan mitään ole, ei, hän mutisi, — mutta onhan kummallista pitää asunto, kun ei siinä asu. Ja kun kysyjiä on paljon . . . vähän väliä poikkeavat kysymässä.

Anja kysyi, joko huone on luvattu jollekin.

— No ei, ei ole päätetty . . . mutta tulijoita olisi vaikka huomiseksi.

Anja valmisteli joulunsa samalla tavalla kuin aina ennenkin. Hän oli niin joulussaan mukana, että harvoin muisti tämän olevan viimeinen joulu täällä.

Jouluaamun hämärissä hän kuunteli joulukirkon vuoteellaan lepäillen. Kuusi tuoksui ja huone tuntui kodikkaan lämpöiseltä. Juuri tällaisena hän oli sen nähnyt parantolan pitkinä makuutunteina.

Iltapäivällä hänen arkiminänsä heräsi. Hän alkoi pohtia Rauni-siskon mahdollista osuutta huoneen irtisanomiseen. Miten hän olisi voinut iskeä kyntensä sairaan sisarensa huoneeseen — olihan kaupunki täynnä huoneita, ehkäpä kauniimpiakin . . . Ja sitä paitsi olivathan he siskokset . . . Mutta Anja uskalsi epäillä häntä, sillä olihan hän itsekin osannut pelata, kun huone kerran oli vapaana.

— Ei ole vaikea herättää isäntäväessä tartunnanpelko, Anja mietti. — Eikä siinä muuta tarvitakaan . . . Vain pieni vihjaisu . . .

Vähän ennen Rauni-siskon tuloa Anja sattumalta tapasi vuokraemännän portaissa. Tämä katsahti häneen hiukan pahoillaan, osaaottavastikin, ja ryhtyi selittelemään:

— Sehän nyt on niin ikävää, tämä asuntoasia. Isäntä kun oli sitä mieltä, että huoneessa pitäisi

asua. Minä hänelle olen puhunut kuinka tärkeätä on, että ihmisellä on joku paikka . . . vaikka ei siellä saakaan olla. Ikävää, ikävää se on, tiedän kyllä, miltä teistä tuntuu.

Samassa Rauni-sisko tuli pihaan. Hänellä oli joulukukka ja pieni lahjapaketti. Anja hymyili ja kätki parhaansa mukaan kaikki tarkasteluun valmiit mietteensä. Miten sopimattomalta tuntui joulukasvoin etsiä sisarensa arkiminä esiin.

— Mutta sinähän olet ihan ennallasi! Rauni ihmetteli vilpittömän hämmästyneenä. — Et millään lailla ole . . . muuttunut.

— Olisiko minun pitänyt muuttua? Anja kysyi Rauni hätkähti ja mietti miten oli sanonut.

— No, jos saan sanoa . . . pelkäsin, että olet tullut huonommaksi . . . Tai saanut määräyksen jäädä lopullisesti parantolaan. Ethän sinä kai muuten luopuisi kodistasi.

Rauni näytti ajattelevan näin. Siinä ei ollut hituistakaan teeskentelyä.

— Eikö asunnosta sitten muuten voi luopua? Anja naurahti.

Rauni oli hämmentynyt. Hän ei ehkä ollut huomannut muuta mahdollisuutta.

— Luulenhan minä sinut tuntevani . . . Etkä sinä kai noin vain lähde talosta. Ja minne olisit pannut tavarasi, ei niitä mihin tahansa heitä tai myy.

Rauni näytti todella helpottuneelta.

— Niin, minut on vain irtisanottu, Anja ilmoitti. — Haluavat, että tässä asutaan. Olen ollut parantolassa yhdeksän vuotta ja tuskin uskon pian pääseväni . . . monet selviävät kolmella—neljällä kuukaudellakin. Minä en.

Kotvan kuluttua Anja virkahti:

Sivu 28 olkaa hyvä

REINO GREV:

Erikoistarjous - joululahja

Sä Jeesus, Herra kunnian, Sä pyhä poika Maarian, Oot Herra Jumalani. Sä sydämeni kukkanen, Sun sanasi suloinen ja kallis hunajani. Jeesus Kristus, Hoosianna! Taivaan mannaa mulle kannat, Sanastasi syödä annat. — (Virsi 31:2.)

»Etsikää ensin Jumalan Valtakuntaa ja hänen vanhurskauttansa, niin myös tämä kaikki teille annetaan.»

Iloitsemme kaupan erikoistarjouksista, pidämme ne mielessämme ja ostamme edullisesti mitä tarvitsemme, varsinkin kun todella saamme kaupanpäällisiä. Mutta silmäillessämme eri liikkeiden »lahjatarjouksia», olemme samalla tarkkoja, sillä ei kaikki mainos ole rehellistä, joukossa on myös halpa-arvoisia houkuttimia.

Jumalalla on myös erikoistarjous, todellinen lahjatarjous ilman ehtoja ja vaatimuksia, parhainta mitä ihminen milloinkaan voi saada ja juuri sitä mitä sielu todella tarvitsee: Vapahtajan.

Jeesus Kristus on joulun ilosanoma — taivaan lahja jokaiselle! Adventtiaika on odotuksen ja valmistuksen aikaa. Ettei vaan kävisi kuin Jeesuksen vanhemmille, paluumatkalla pyhäköstä havaittiin Jeesuksen puuttuvan matkaseurasta. Hänet löydettiin pyhäköstä. Katsokaa, ettei Jeesus ja hänen evankeliuminsa tule vain pyhäkkötavaksi, ja unohtuisi kodin joulujuhlastamme ja arkipäivän kodistamme. Muistakaamme mitä tarjoaa rikas virsikirjamme, siitä on sukupolvesvesta sukupolveen moni ammentanut itsellensä Jumalan sanaa ylistyksenä ja kiitoksena. Yhdy laulamaan sydämessäsi . . .

Joulukuusi on katseenvangitsija, kaikkien katseet ovat siihen kääntyneet, mutta katso kuusen latvatähteä, Betlehemin tähteä, se johdattaa ajatuksesi Betlehemin seimelle Jeesus-lapsen luo.

Joulukuusen enkelit johdattavat sinut Betlehemin kedolle paimenten luo katsomaan enkeleitä ja taivaallista sotajoukkoa, kuuntelemaan heidän ylistyslaulujaan.

Ilman jouluevankeliumia ei kodin joulujuhla ole todellista juhlaa. Kuuntele juhlasaarnaa, lue joulusanoma, joka tänäkin jouluna on suurin uutinen, ilosanoma kaikelle kansalle.

Avaamme virsikirjan virren 31 kohdalta ja laulamme sydämessämme sen hartaat sanat, joista osa on tähän tekstiksi otettu.

JUMALAN SIUNAAMAA RIEMULLISTA JOULUA.

RUNO SAVISAARI:

Camping-turistina Itä-Euroopassa

Suomalaiset matkustavat nykyisin paljon. Tämä johtunee siitä, että on loma-aikaa, rahaa ja uteliaisuutta. Jotkut tyytyvät kotimaahan, mutta useat suuntaavat matkansa Skandinaviaan, Länsi- ja Etelä-Eurooppaan sekä Amerikkaan, mutta jotkut myös Itä-Eurooppaan. Tämä matkailu on kuitenkin vähäistä verrattuna muuhun. Toiset pelkäävät paperisotaa ja toiset ehkä muutakin, joka poikkeaa meikäläisistä oloista. Juuri tätä meikäläisistä poikkeavaa halusimme lähteä katsomaan. Perheemme oli jo vuosia uneksinut ns. itäblokin matkasta camping-systeemillä. Nyt se toteutuisi. Koska käytettävissä oli vain 3 viikkoa, piti rajoittaa reitti seuraavaksi: Helsinki — Leningrad — Moskova — Varsova — Krakova — Budapest — Wien — Praha — Berliini — Malmö — Tukholma — Helsinki.

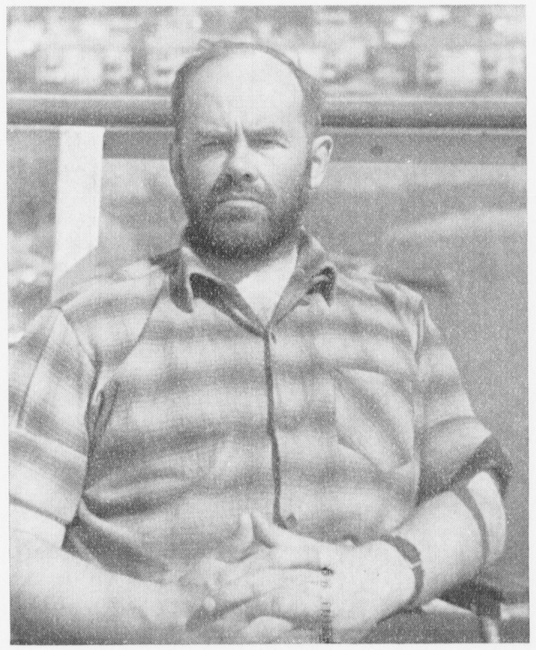

Kirjoittaja kolmen viikon luonnonparralla.

ENNAKKOVALMISTELUT

Olimme kevään mittaan tehneet matkamme jo useaan kertaan, kartalla sekä broshyyrien ja opaskirjojen avulla. Kukin sai tehtäväkseen ennakolta perehtyä määrättyihin kaupunkeihin ja niiden nähtävyyksiin. Passit hankittiin äidille ja esikoiselle, minulla sellainen jo oli. Poika ja kuopus merkittiin äidin passiin. Viisumit tarvittiin viiteen maahan, nimittäin Neuvostoliittoon, Puolaan, Unkariin, Tshekkoslovakiaan ja Itä-Saksaan. Passikuvia piti olla noin tusina henkeä kohti. Lisäksi tarvittiin kansainväliset ajokortit, useita vakuutuksia ja nippu erilaista valuuttaa shekkeinä ja seteleinä. Luonnollisesti varusteisiin kuului erilaisia kameroita, filmejä, pari telttaa, makuupusseja, näkkileipää, rusinoita, pähkinöitä ja muuta vastaavaa, jottei siirtyminen uusiin oloihin olisi liian äkkinäistä. Folkkarimme jouset olivat kovilla ja roiskeläpät laahasivat tienpintaa, kun starttasimme tälle kolmen viikon turneellemme.

NEUVOSTOLIITTO

Vaalimaa oli ensimmäinen rajanylityskohta ja se muodostuikin mielenkiintoiseksi. Rajalla otti vastaan naapurisotilas asiallisesti konetuliase olalla. Esikoinen, joka on kova pasifisti, oli pyörtyä moisesta vastaanotosta. Tullissa täytettiin papereita merkitsemällä muistiin kaikki arvoesineet ja valuutat. Matkalaukut tarkastettiin tarkkaan, mutta sitten pengottiin melkein kaikki autossa olevat tavarat, teltat purettiin, eräitä auton osia irroitettiin, istuimia käänneltiin ja ovia naputeltiin. Meillä assistenteilla oli kova homma, sillä tarkastajia oli seitsemän. Puolentoista tunnin kuluttua saimme lähtöluvan kohti Viipuria.

Viipuri oli ilta-auringossa alakuloisen näköinen. Aikataulu salli vain pistäytymisen linnan tornissa,

Ruokailuhetki Venäjän arolla.

joka oli remontin alla. Purukumin pyytäjäpoikia seurasi koko ajan kannoillamme. Intouristin toimisto oli jo kiinni, joten lähdimme illan jo alkaessa hämärtyä kohti Kuokkalaa eli Repinoa, Leningradin camping-aluetta.

Repinon leirintäalue sijaitsee Kannaksella noin 40 km:n päässä Leningradin keskustasta. Telttaalue oli asiallinen. Koska varsinainen matkailukausi oli vasta alkamassa (kesäkuun 3. päivä) ei leirintäalueella ollut suurempaa tungosta. Pääosa asiakkaista oli suomalaisia. Sikäläisen tavan mukaan oli vuokrattavana valmiiksi pystytettyjä telttoja, jotka oli varustettu puulattialla sekä sähkövalolla ja -lämmityksellä. Myös omia telttoja sai pystyttää.

Leningradissa kolusimme tärkeimmät nähtävyydet, ihailimme Nevan maisemia ja kävimme Iisakinkirkon katolla, josta ei saanut ottaa valokuvia.

Ajellessamme ruuhka-aikana kohti Pietarhovia kuulimme äkkiä miliisin pillin vihellyksen, mikä tarkoitti pysähtymiskäskyä. Ei auttanut muu kuin nousta autosta ja lähteä kuulemaan tuomiotaan. Rike selvisi, kun miliisi osoitti ohituskieltoa osoittavaa liikennemerkkiä. Kuvittelin jo mielessäni kuulusteluja ja oikeudenkäyntejä, mutta pian ymmärsin, että kysymyksessä oli yhden ruplan käteissakko. En lähtenyt selittelemään ulkomaalaisuuttani ja sitä, että liikennemerkit ovat täällä niin korkealla, että niitä on vaikea huomata, vaan maksoin kiltisti sakkoni, sain kuitin ja olin iloinen, kun pääsin näin vähällä. Suomessahan tällaisesta rikkeestä voi saada 150 mk:n sakon.

Ne valtatiet, joita turisteilla on lupa ajaa, ovat poikkeuksetta kestopäällysteisiä, joten autoilu sujuu suhteellisen mukavasti. Päällysteen tasaisuuteen ei kuitenkaan ole kiinnitetty sellaista huomiota kuin meillä, ja tämän vuoksi auton jouset joutuvat koetukselle suuremmilla nopeuksilla. Meille riitti yleensä noin 80 km:n tuntinopeus.

Valtatie Leningradista Moskovaan kulkee verraten tasaisessa maastossa. Metsät ja pellot vaihtelevat maisemakuvassa ja kylät, joiden kautta valtatie kulkee, muistuttavat suuresti toisiaan. Ne ovat yleensä nauhamaisia siten, että puusta rakennetut talot ovat vieri vieressä tien kummallakin puolella. Ajoradan ja rakennusten välissä on jalankulku- ja polkupyörätiet, joilla kylän naiset kertoivat kuulumisiaan ja lapset kisailivat. Kylien kohdalla oli vauhtia säädeltävä senkin vuoksi, että kana- ja ankkaparvet olivat varsin tavallinen ilmiö valtatiellä. Hirrestä tehdyt rakennukset olivat suuressa määrin saman mallin mukaan rakennettuja ja yleensä maalaamattomia. Ajoradalle oleva pääty oli kuitenkin toisinaan maalattu joko siniseksi, vihreäksi tai ruskeaksi. Liikenne, jonka suureksi osaksi muodostivat kuorma- ja linja-autot, oli verraten rauhallista. Tärkeimmissä tienristeyksissä oli nopeusrajoitus (40 km tunnissa) ja tavallisesti myös miliisin koppi, josta käsin valvottiin liikennettä. Eräiden tietojen mukaan ulkolaisten autojen liikkumista seurattiin tällä tavalla tarkoin. Tämän tiedon todenperäisyydestä en uskalla mennä valalle, mutta sensijaan on varmaa, että turistit saavat liikkua maaseudulla vain määrätyillä pääteillä. Eräs suomalaispariskunta kertoi eksyneensä camping-aluetta etsiessään päätiestä sivuun, josta miliisit moottoripyörävartion seurassa palauttivat takaisin oikealle tielle. Muistona he kuitenkin saivat merkinnän viisumeihinsa.

Monet autoilijat tiedustelevat, onko Neuvostoliitossa saatavana länsiautoihin sopivaa bensiiniä. Tälläkään kohdalla ei ole syytä huoleen, kun vain tottuu systeemiin. Bensiinikuponkeja saa Intouristin hotelleista ja joskus camping-alueiltakin. Hinta on vain 49 penniä litralta 98-oktaanisesta, jota on saatavissa 100—250 km:n välein löytyviltä jakeluasemilta. Pitää tietysti olla hiukan valppaana, ettei aja ohi.

Olin varustautunut muutamilla varaosilla siltä varalta, että auto reistailee. Näin ei kuitenkaan tapahtunut, sillä ajokkimme palveli koko matkan suurenmoisesti. Totesin kuitenkin, että huonostikin olisi voinut käydä. Ajaessamme läpi Kalininin kolahtivat auton oikeat pyörät äkkiä erittäin jyrkkään kuoppaan, jota en huomannut ajaessani toisen auton jäljessä. Tarkastin auton saamat vammat ja totesin kummankin oikean pyörän vanteessa melkoiset lovet. Renkaat kuitenkin kestivät, joten pääsimme pelkällä säikähdyksellä. Mikäli ne olisivat vahingoittuneet, en tiedä, millä tavalla olisimme palanneet kotiin, sillä länsiautojen renkaita on kuulemma kovin vaikea saada Neuvostoliitossa.

Moskovan camping-alue sijaitsee ulomman rengastien ja Moskovasta Varsovaan päin johtavan tien risteyksen välittömässä läheisyydessä. Ennakkotietomme paikan sijainnista olivat kuitenkin vain summittaiset, jonka vuoksi ajoimme lähes 30 km Varsovaan päin löytämättä ko. paikkaa. Vihdoin päätimme kääntyä eräälle sivutielle palataksemme toista rinnakkaista tietä takaisin Moskovaan. Tämä ei kuitenkaan käynyt niin vain, sillä ajettuamme muutaman sata metriä pois valtatieltä, tuli takaa kovaa vauhtia ja valoja vilkutellen sekä summeria soittaen auto, jolloin käsitimme, että oli paras pysähtyä. Miliisi astui ulos autostaan seuralainen mukanaan ja alkoi jonkin verran kiihtyneenä lukea madonlukuja meille. Vastasin suunnilleen samalla äänenpainolla, mutta suomeksi, jonka jälkeen alkoi asiallinen keskustelu käsin ja maahan piirrellen. Saimme neuvoja, erosimme ystävinä ja myöhemmin totesimme neuvojen olleen jopa oikeita. Camping-alue oli uusi ja verrattain ajanmukainen ja väkeä oli eri puolilta Eurooppaa.

Moskovan nähtävyydet ovat niin tuttuja, että niistä ei ole syytä kertoa enempää kuin että äidille baletti-ilta Bolshoi-teatterissa oli hänen omien sanojensa mukaan matkamme huippukohta.

Liikenne ei Moskovassa sen paremmin kuin muuallakaan Neuvostoliitossa tuottanut suurempaa vaikeutta, kun vain muisti ajaa pääkatuja riittävän suurella nopeudella (70—80 km/t), sillä muuten miliisit kehoittivat parantamaan vauhtia. Valoilla ajaminen kuitenkin poikkesi meillä totutusta. Yleensä ajettiin pimeälläkin vain parkkivaloilla ja silloin tällöin pantiin pitkät valot päälle ja vilkaistiin, onko tie vapaa. Kun yritti ajaa lähivaloilla, vilkuttivat vastaantulijat.

»Mummoja» Smolenskin kirkon portailla.

Smolensk, joka sijaitsee noin 260 km Moskovasta länteen, on tunnettu kaupunki viime sotien ajalta. Koska oli sunnuntai, kävimme sikäläisessä jumalanpalveluksessa. Harras uskonnollisuus kuvastui näkymästä, joka avautui kirkon ovella. Ortodoksisen kirkon tapojen mukaan suudeltiin kuvia, tehtiin ristinmerkkejä ja rukoiltiin polviasennossa. Yleisö oli etupäässä vanhempia naisia, mutta joitakin nuorempiakin oli mukana. Smolenskin jälkeen pysähdyimme vielä Minskissä ja sen jälkeen olimme valmiit jättämään Neuvostoliiton suuntana Varsova.

Camping-toiminta on Neuvostoliitossa siinä määrin järjestettyä, että autoturistit voivat käyttää tätä matkailutapaa. Leirintäalueita on kuitenkin verrattain harvassa, ja palvelu niillä on meikäläisiin oloihin verrattuna puutteellisempaa. Venäläiset itse harrastavat sitä verraten vähän, mikä on ymmärrettävää siitäkin syystä, että yksityisiä henkilöautoja on niukasti. Sellaisetkin leirintäalueet, joita esitteissä kuvattiin jopa Euroopan parhaimmiksi, osottautuivat verraten vaatimattomiksi palvelutasoltaan.

Kaksitorninen Mariankirkko Krakovassa.

Kielitaidottomina pääsimme verraten vähän kontaktiin sikäläisten ihmisten kanssa. Etsiessämme eri paikkoja ja tiedustellessamme asioita käytimme niitä pariakymmentä sanaa, jotka meillä oli, ja lisäksi tietysti puhuimme käsillämme. Totesimme kuitenkin, että varsinkin maaseudulla ihmiset, joiden kanssa jouduimme kosketuksiin, olivat erittäin vieraanvaraisia ja ystävällisiä. Toisinaan he olivat niin aktiivisesti auttamassa meitä oikealle tielle tai näyttämässä meille paikkoja, että piti ikäänkuin väkisin irrottautua heistä.

PUOLA

Ylittäessämme rajaa Neuvostoliitosta Puolaan meillä oli tallella kaikki kuitit ja paperit, joita oli kertynyt melkoinen pino viikon aikana Neuvostoliitossa. Näitä ei kuitenkaan suuremmin katsottu ja Puolassa järjestyi läpikulkuviisumi puolen tunnin odotuksen jälkeen. Vaistomaisesti tai ehkä psykologisista syistä tunsimme tulleemme vapaampaan maahan. Turisti sai ajaa mitä teitä vain halusi ja minne vain. Myymälät olivat monipuolisemmin ja paremmin varustettuja kuin Neuvostoliitossa. Myös päätiet olivat parempikuntoisia.

Varsova on suuri kaupunki, jota hallitsee keskustassa oleva korkea kulttuuripalatsi, Neuvostoliiton kansan lahja Puolalle. Varsova on topografialtaan yksitoikkoinen kaupunki. Koko päivän kestänyt sade ja myrsky madalsivat tunnelmaamme ja toinen telttamme kastui läpikotaisin. Tähän matalapainetunnelmaan toi pikkuisen huumoria ruokailumme sikäläisessä kansankeittiössä. Valitsimme keittomme näön perusteella, äiti söi keitettyjä siansuolia, tyttö pahalta haisevia munuaisia ja muut papuja.

Krakova on kaunis kaupunki Etelä-Puolassa, asukkaita noin 0,5 miljoonaa. Sen huomattavimpia nähtävyyksiä on keskusaukion ääressä oleva Mariankirkko. Sen tornista kuuluu jokaisena tuntina melodia, joka yht'äkkiä katkeaa kesken. Se on muisto menneiltä vuosisadoilta, jolloin kerran vastaavaa kappaletta soittava mies sai viholliselta luodin rintaansa, jolloin kappale jäi kesken. Toinen nähtävyys on Wavelinmäellä oleva linna. Krakovaa voi täydellä syyllä sanoa kauniiksi kaupungiksi.

Wieliczkassa lähellä Krakovaa on mielenkiintoinen vuorisuolakaivos 12. vuosisadalta. Vuoren sisään on louhittu pitkiä käytäviä ja suuria onkaloita, muun muassa kirkkosali ja tennispalatsi, ja näissä oli kuuluisien kuvanveistäjien tuotteita turistien ihailtavina.

Auschwitzin keskitysleiri sijaitsee Etelä-Puolassa satakunta kilometriä Krakovasta länteen. Vaikka tästä kuuluisasta keskitysleiristä onkin verraten paljon kuvauksia, oli kuitenkin museo, jonka portilla lukee »Arbeit macht Freiheit» (työ tekee vapaaksi), sellaista nähtävää, jota ei voi unohtaa. Leirillä asuneiden kuvia, hiusvuoria, kenkäröykkiöitä ja ahtaita vankikoppeja katsellessaan voi saada käsityksen siitä, mitä täällä tapahtui neljännesvuosisata sitten.

Kun vielä olimme viivähäneet hetken kuulussa urheilukaupungissa Zakopanessa nousimme Tatra-vuorille Lysa-Polanaan ja ylitimme rajan.

TSHEKKOSLOVAKIA

Olimme aikataulustamme puoli vuorokautta myöhässä, joten emme lähteneet ajamaan Budapestiin, vaan yövyimme Tatra-vuorilla n. 1000 metrin korkeudella. Sää oli siinä määrin viileä, että äiti sanoi pyrkivänsä sisätiloihin. Tässä hän onnistuikin, mutta me muut kömmimme telttaan. Aamulla oli härmää maassa, joten jalanpohjia paleli mennessämme peseytymään. Tämä olikin ainoa kerta, jolloin äiti jätti telttansa, mutta näin kylmää yötä ei sitten myöhemmin enää tullutkaan.

Tshekkoslovakiassa on kaupungeissa edelleen näkyvissä merkkejä vuoden 1968 elokuun tapahtumista. Swobodan ja Dubzekin nimiä oli kirjoitettu rakennusten kivijalkoihin ja myös viime talven jääkiekkoilun maailmanmestaruuskilpailujen Tshekkoslovakian ja Neuvostoliiton välisen ottelun pelinumerot 4—3 olivat näkyvissä siellä täällä.

Prahan keskustassa ei ollut katujen kulmissa nimikilpiä, jonka vuoksi suunnistaminen ja löytäminen tuotti vaikeuksia. Huomauttaessamme tästä matkatoimiston virkailijalle hän pyyteli anteeksi ja sanoi, että niitä ei ole poistettu turistien vuoksi. Pääkadulla Waclavske Namestilla liikkui runsaasti nuorisoa iltasella. Vanha kaupunki oli nähtävyys vanhoine kirkkoineen ja raatihuoneineen. Keskellä vanhankaupungin toria oli suurikokoinen tshekkiläisen uskonpuhdistajan Juhana Hussin patsas. Kävimme myös katsomassa Moldaun toisella puolella vuorella olevaa linnaa, jossa muun muassa lokakuussa pidettiin se puoluekokous, jossa Dubzekin poliittinen kohtalo ratkaistiin.

Valuutta-asiat tuottivat vaikeuksia miltei kaikissa maissa, mutta ehkä eniten huolta Tshekkoslovakiassa. Bensiiniä sai kolmella eri hinnalla riippuen siitä, ostiko sitä kupongeilla, dollareilla vai virallisen kurssin mukaan saaduilla tshekkoslovakian rahoilla. Täällä niinkuin muuallakin länsivaluutta oli korkeassa kurssissa. Eräässä myymälässä tarjosin dollarin lisäksi kopekoita, mutta nämä eivät kelvanneet alkuunkaan, sensijaan omat markkamme kyllä. Valuutan ostajia ilmestyi muuten miltei joka maassa silloin tällöin kannoillemme, mutta lainkuuliaisina kansalaisina ja huonoina kauppamiehinä emme ryhtyneet vaihtopuuhiin, vaikka toisinaan tarjottiin kaksin- ja jopa nelinkertaista kurssia.

UNKARI

Unkarilaiset ovat heimoveljiämme. Tämän saimme kokea useasti keskustellessamme ihmisten kanssa. He ovat myös siinäkin suhteessa kaltaisiamme, että istuvat olutkapakoissa yksikseen sulkeutuneina päinvastoin kuin slaavilaiset, joilta puhe ja seurustelu aina luistaa.

Unkarin maaseudulla näki sekä köyhää että varakkaampaa asutusta. Maatalous on tärkeä elinkeino, mutta teollistuminenkin on varsin pitkällä.

Unkarin kieli on täysin käsittämätöntä suomalaiselle, joskin siinä on sanojen muodossa ja puheen soinnissa germaanisista ja slaavilaisista kielistä poikkeava sävy.

Balaton-järvi on eräässä mielessä Unkarin helmi. Se on tärkeä turistialue, jossa sekä unkarilaiset että lukuisat ulkomaalaiset viettävät lomaaikaansa. Hotelleja, leirintäalueita, venesatamia ja muuta turismiin liittyvää on varsin paljon. Järven keskisyvyys on vain 3 metriä, mutta ankarin vesiensuojelutoimenpitein veden laatu on

Uskonpuhdistaja Juhana Hussin muistomerkki Prahassa.

kuitenkin voitu pitää niin hyvänä, että uiminen on mahdollista ja jopa juominenkin puhdistamatta vaaratonta.

ITÄVALTA

Käyntimme Itävallassa jäi verraten lyhyeksi, mutta tutustuimme kuitenkin pintapuolisesti Wieniin. Kun Unkarista tulee Itävaltaan, ei voi olla toteamatta eräitä muutoksia. Ensinnäkin Itävallassa ei ole viisumipakkoa ja muutenkin tullimuodollisuudet otettiin huolettomammin. Tavaravalikoima oli runsaampaa ja laatu korkeatasoisempaa.

Elintaso on korkeampi kuin itäblokin maissa. Onko tällä sitten suoranaista yhteyttä ihmisten onnellisuuteen, on toinen asia. Pohdimme tätä seikkaa pitkin matkaa nähdessämme kaikenlaista, erilaisia näkökantoja esitettiin, mutta selvää yhteyttä emme pystyneet näkemään. Neuvostoliiton sivukylissä tapaamamme ihmiset tuntuivat vähintään yhtä onnellisilta kuin läntisen suurkaupungin kaduilla vaeltavat.

Wien oli eräässä mielessä lapsille matkan huippukohta. Siellä on suuri huvipuisto Prater, jossa muun muassa on maailman suurin maailmanpyörä. Oli myös monenlaisia muita »vehkeitä», joita ei ole meidän Linnanmäellämme ja niitä piti kokeilla. Kuopus oli kiinnostunein monista kummitustaloista ja me kaikki luonnollisesti sirkuksesta. Tämä kaikki verotti käteiskukkaroamme niin paljon, että maailmanpyörä jäi ensimmäisenä iltana käymättä. Poika teki kuitenkin kapinan ja vaati, että seuraavana päivänä on tultava uudestaan kokeilemaan tätä maailman suurinta. Hän saikin tahtonsa läpi.

Berliinin muuria.

Wien on myös tärkeä historiallinen kaupunki, hallitsivathan tätä keisarikuntaa aikanaan sellaiset kuuluisuudet kuin Frans Josef ja Maria Teresia, joiden vallan ajoilta oli nähtävänä erilaista taidetta ja monenlaista muistoa.

ITÄ-SAKSA

Itä-Saksasta sanotaan, että se on militaristinen maa. Tätä ei kuitenkaan läpikulkuviisumilla ajava turisti voinut suuremmin todeta. Tulliviranomaiset ja poliisit olivat ainakin yhtä asiallisia ja ystävällisiä kuin muuallakin. Autoilijan vapautta rajoittaa kuitenkin se, että hänen on pysyttävä määrätyillä pääteillä kuten Neuvostoliitossakin. Transit-viisumilla voi ajaa maan halki ilman Itä-Saksan markkoja, sillä läpikulkuteillä on Intertank-bensiininjakeluasemia, joista saa polttoainetta länsivaluutalla. Kun Itä-Saksasta ajaa Länsi-Berliiniin on käytettävä määrättyä tietä päästäkseen sisään ja taas määrättyjä teitä päästäkseen ulos. Näissä rajakohdissa on jälleen omat tullinsa ja erikoisuutena voidaan mainita, että Itä-Saksassa tulliviranomaisilla on erityiset peileillä varustetut pienet rattaat, joilla tarkastetaan, ettei auton alla ole mitään asiatonta.

Itä-Berliini on Itä-Saksan pääkaupunki ja sen erottaa Länsi-Berliinistä kuuluisa muuri. Turistit pääsevät muurin läpi, mutta vasta tiukan ja perusteellisen tarkastuksen jälkeen. Yllättävää oli todeta, että vielä näinkin kauan sotien jälkeen Itä-Berliinissä on jatkuvasti melkoisesti raunio-rakennuksia. Näytti siltä, että vasta nyt viime aikoina oli todella ryhdytty rakentamaan uusia asuntoalueita suuremmassa mitassa. Liikenne kaduilla oli verraten hiljaista, vähäisempää kuin Moskovassa, Varsovassa, Prahassa ja Budapestissa. Turisteille näytettiin suuressa puistossa olevaa Berliinin valloituksessa kaatuneiden neuvostosotilaiden kunniaksi pystytettyä muistomerkkiä.

LÄNSI-BERLIINI

Länsi-Berliini on lännen kaupunki idän keskellä. Sen pinta-ala on vain 480 km² ja ulottuvuudet pohjois-eteläsuunnassa noin 25 km sekä itä-länsisuunnassa 15—20 km. Asukkaita on kuitenkin 2,3 milj. Länsi-Berliini poikkeaa Itä-Berliinistä ulkonaisesti siinä, että tavaratalot tarjoavat ihmisille runsaasti kaikkea mahdollista ja siinä, että liikenne ruuhkautuu keskikaupungilla. Sodan tuhot on aikoja sitten korjattu ja suuria komeita rakennuksia, joista ehkä kuuluisin on konstruktioltaan erikoinen kongressihalli, oli runsaasti.

Muurin kupeella oli porrastasanne, josta voi katsella Itä-Berliiniin päin ja myös ottaa valokuvia. Sensijaan muurin ylittäminen ei ole mahdollista. Siitä pitävät aseistetut rajavartijat, piikkilangat ja liikenne-esteet huolen. Täytyy sanoa, että tämä kuuluisa muuri tuntui todellakin luonnottomalta, tyrmistyttävältä ja sekavia tunteita herättävältä.

Vaikka Länsi-Berliinissä onkin tarjolla miltei kaikkia, mitä ihminen tarvitsee, tuntui kuitenkin siltä, että siellä olisi ahdistavaa asua. Viheralueet olivat varsin rajoitetut.

YHTEENVETO

Olimme erittäin tyytyväisiä matkaamme sen vuoksi, että olimme selviytyneet haavereitta ja myös sen vuoksi, että olimme nähneet melkoisesti. Osa meistä kritisoi liiallista kiirettä, sillä olimme miltei aina liikkeellä. Puolustauduin sanomalla, että saahan sinne mennä uudestaan katsomaan sitä, mitä haluaa, sitten kun on enemmän aikaa.

Kilometrejä oli matkan varrella kertynyt runsaat 6000 ja Volkswagenimme oli pelannut koko ajan täysin moitteettomasti. Miksikään lomaksi ei matkaamme voi sanoa, mutta sellaiseksi se ei ollut tarkoitettukaan. Paljon sellaisen näkeminen, josta yleensä vain kuulee puhuttavan sekä monien matkan varrella sattuneiden pienten hetkien eläminen rikastutti ja avarsi. Voin täydellä syyllä suositella vastaavaa kaikille, jotka ennakkoluulottomasti haluavat nähdä, miten muualla eletään.

OIKONEN:

JOULU-KYNTTILÄ-JÄRJESTELMÄ

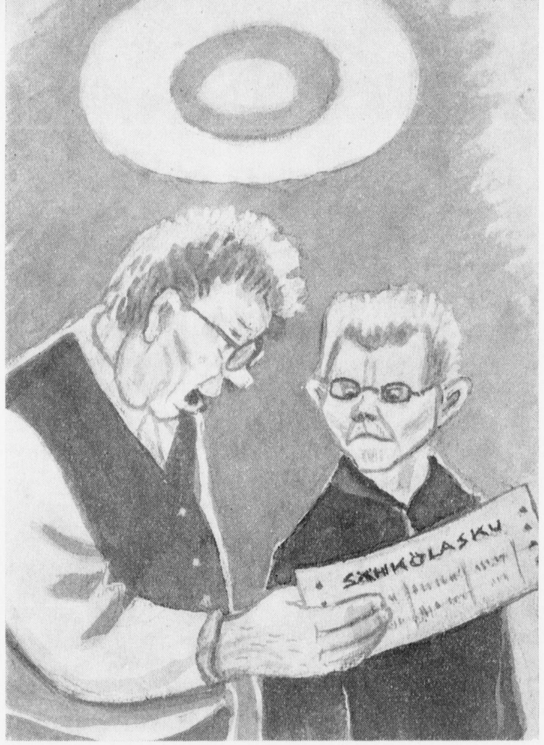

Talonomistaja Heponen oli sähkölaitoksen kirjoissa kuluttajanumeron omistaja, hänen vuokralaisensa Länkinen kulutti muuten vain, heillä oli yhteinen mittari.

Muuttaessaan yläkertaan Länkinen oli mukavan suurpiirteisesti suostunut yhteismittaritalouteen.

— Mutta sehän on hienoa, että nykymaailmassa jostakin laskusta selvitään yhteisvastuulla, hän sanoi.

Sitten hän oli nopeasti mennyt sytyttämään yläkerran lamput. Kruunu säteilemään, kaikkien satojen kynttiläin valovoima irti! Tuikkikaa oi kaikki kynttilät, kilvan kilvan tähtisilmäin kanssa! Nuutuuhan täällä pohjolan pimeässä ilman valoa. Naapureille, jotka ihastelivat yläkerran valonpaljoutta, Länkinen valistuneesti selvitteli niitä mielenterveydellisiä etuja, jotka kirkkaassa valaistuksessa piilevät.

— Valoa kansalle, sanoi vanha kansa päreen sytyttäessään. Ei meillä pimeässä kähmitä. Ja meidän sata kynttiläämme à tuiju, onko se nyt liikaa? Montako kynttilää on kesäauringossa, ja terveydeksihän se vain on!

Sitten hän väänsi ulkovalon palamaan noin vain ympäristön kaunistukseksi.

Mutta lopulta tuli lasku, ja talonomistaja Heponen ilmestyi kuin sähköiskun saaneena näyttämään sitä yläkertaan Länkiselle. He siirtyivät sadan kynttilän lampun alta suurempaan, mutta lasku pysyi samana, valaistuksessa ei ollut vikaa.

— Vaikka panemmekin laskun kahtia, näin isoa maksumääräystä en ole eläissäni saanut, talonomistaja Heponen möyrysi ja raapi otsaansa. Sitten hän alkoi muistella kuinka Länkinen oli kylpenyt valossa. Lähtiessään kotoa pimeän aikaan, hän jätti ulkovalon palamaan, että olisi kodikkaampi palata.

— Teidän autossannekin on aina palanut, pysäköitynäkin, talonomistaja Heponen keksi, — olette tuhlari luonne. Partanne ajatte kahdesti päivässä, olette turhamainen luonne. Sävelradio soi, ohjelmansiirtoketjun mittaustauotkin kuuntelette, olette kevytmielinen luonne. Teillä ei ole televisiota, ette ole hetkeäkään istunut pimeässä, ja sähkö sen kun palaa!

Nyt Länkinen kuumeni:

— Te, te . . . te senkin syntimittari, teidän mittarinne varmasti valehtelee, seura tekee koneenkin kaltaisekseen. Teidän johdoissanne on vuotoja, ilmankos minua täällä niin on nykinyt, ja minut te panisitte maksamaan. Tekö tässä olette meidän yksityismittarimme, tetete, te vanha Fariseus!

Rauhoittumisen jälkeen he palasivat asiaan.

— Me kysymme sähkölaitokselta kulutusarviota, talonomistaja Heponen sanoi viisaasti. — Heillä on kokemusta, pätevyyttä, he tietävät paljonko kuluttaa mikäkin laite. Me kumpikin teemme kojeistamme luettelon, lampuistamme, kaikista.

Länkinen meni laatimaan luetteloan. Kesken työn hän hyppäsi alakertaan purkautumaan:

— Mutta ihmiset sähkölaitoksessakin ovat vain ihmisiä, puolueellisia. Alkavat kadehtia minun hienoja kojeitani ja kademielisinä lisäävät minun kulutustani puolella. Minä en suostu mokomaan laittomuuteen.

Talonomistaja Heponen puhui kauniisti, hän suostutteli, maanitteli, hän taputti Länkistä poskelle.

— Rakas Länkinen, me voimme jättää luettelot nimettöminä.

Länkinen hyväksyi ajatuksen. Hän meni jatkamaan luetteloaan. Pian hän taas ilmestyi takaisin alakertaan.

— Mutta minun käsialani, se on pientä. Se heitä ärsyttää. Ajattelevat, että noin pientä käsialaa täytyy kirjoittaa kirkkaammassa valaistuksessa. Niin minä joutuisin maksamaan käsialastanikin.

— Minä, minä . . . minä kirjoitan puhtaaksi molemmat luettelot. Vannon teille, etten lisää pilkkuakaan, en muuta teidän oikein- tai väärinkirjoitustannekaan, talonomistaja Heponen lupasi.

— Mutta minun nimeni on L ä n k i n e n ! Heille tulee oitis mieleen l ä n k i s ä ä r i. He eivät pidä länkisääristä ja lisäävät minun kulutustani, minä tunnen ihmiset.

Talonomistaja Heponen jyrsi epätoivoissaan kynäänsä.

JOULUKASVOT, jatkoa sivulta 19.

— Tietääkseni he eivät vielä ole luvanneet tätä kenellekään. Tästä tämän saisit.

Rauni näytti hämmentyneeltä ja hiukan nololtakin. Hän ei ollut ajatellut asiaa tältä kannalta. Hän mutisi jotakin, mutta ei edes innostunut.

— Minusta sinä voisit tulla pitämään tätä huonetta, Anja naurahti puolittain tosissaan. — Seuraaviksi yhdeksäksi vuodeksi.

Rauni ei osannut vastata. Mahdoton tämä ajatus ei suinkaan ollut. Huone oli kaunis, ihastuttava. Ja siten hän voisi pitää oven auki sisarelleen. Mutta Raunilla olivat omat huonekalunsa. Mihin hän ne panisi?

Tapaninpäivänä Rauni jälleen tuli sisarensa luo. Reino-veli voisi ottaa huonekalut omakotitaloonsa. Anja tunsi helpotusta. Joka tapauksessa hän siis saisi tavaransa jonnekin, saa Rauni-sisko sitten tämän huoneen tai ei.

Anja ehdotti vuokraisännälle suunnitelmansa. Rauni-sisko ottaisi tämän asunnon. Isäntä näytti suostuvaiselta, rouva näytti huokaisevan helpotuksesta.

Anja katseli huoneensa ovea ja tunsi joulun mielessään. Ovi jää hänelle auki, vaikka hän kohta taas palaakin parantolaan.

— No ei sitten. Mutta me vertailemme entisiä laskujamme. Paljonko olemme vastaavana aikana ennen kuluttaneet, talonomistaja Heponen keksi. — Paljonko teidän laskunne teki?

— Luuletteko, että minä säilytän laskuni jälkipolville. Tietysti minä olen hävittänyt sen.

Talonomistaja Heponen itki:

— Sitten minun talossani siirrytään vanhaan talikynttiläjärjestelmään. Silloin voimme sormista laskea montako kynttilää on poltettu ylä- ja montako alakerrassa.

— Talikynttiläjärjestelmään —, Länkinen mietti. Muistojen kultaisessa lapsuudessa elettiin talikynttiläjärjestelmässä. Varsinkin jouluna.

Ja äkkiä joulumieli syttyi Länkisen mielessä kuin lamppu.

— Mutta tietysti me siirrymme talikynttiläjärjestelmään! Vai sanoisimmeko j o u l u k y n t t i l ä j ä r j e s t e l m ä ä n ! Minä hankin heti kynttilöitä.

Ja Länkinen oli hetkessä täynnä joulumieltä ja -tahtoa. Sen vallassa hän oitis maksoi osuutensa laskusta, eikä hyvä tahto loppunut siihenkään.

— Oikeastaan joulun aika alkaakin olla käsillä, Heponen muisteli herkistyneenä.

— Joulun aika on alkanut, Länkinen sanoi ja höpisi laulua, No onkos tullut kesä.

— Oikeastaan joulun pitäisi vallita aina, Heponen sanoi ja yhtyi hyräilyyn.

Orastavan joulumielen vallassa he päättivät pitää sähkön käytännöllisenä valonlähteenä, mutta joulumieli tuikkikoon valoa mieliin ja joulukynttiläjärjestelmä loihtikoon tunnelman. Sitä paitsi Heponen päätti antaa joululahjan Länkiselle — nimittäin oman mittarin yläkertaan. Se venyttäisi joulumieltä pitkälle joulukynttiläjärjestelmän jälkeenkin — aikaan, jolloin taas vaelletaan pelkästään kirkkaassa sähkövalossa.

Otto Vuorio Oy

Kutomontie 18

HELSINKI 37

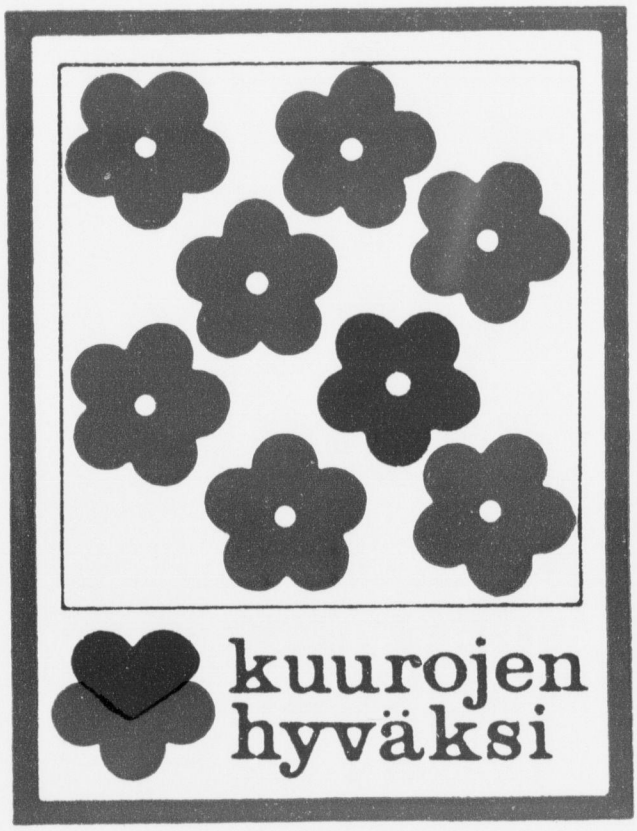

Suomen Kuurojen Liitto

on vuodesta 1900 toiminut maamme kuurojen kuntouttamisen ja sosiaalisen huoltotyön edistäjänä, tavoitteena auttaa kuuroja tulemaan toimeen yhteiskunnassa, jonka monet palvelumuodot ovat tarjolla vain kuuleville. Tätä työtä on jatkuvasti haitannut varojen niukkuus, mm. liitolla ei varojen puutteen takia ole tällä hetkellä käytettävissään yhtään ainoata huoltosihteeriä. Saadakseen ratkaisevan parannuksen aikaan on Kuurojen Liitto ryhtynyt myymään kirjeensulkijamerkkiä, josta saadut varat käytetään mm. liiton toimintaan, huoltosihteerien palkkaamiseen ja Hyvinkäällä sijaitsevan Kuurojenkoti Åvikin laajentamiseen.

Kirjeensulkijamerkkiä, jonka hinta on 10,-- arkilta (20 merkkiä) ja 6,— puolelta arkilta, voi tilata käyttäen oheista tililleepanokorttia tai suoraan liiton toimistosta: Liisankatu 27 E 10, Helsinki 17, puh. 638 154.

Joulupukki tuo lahjoja

Kansanvaltainen hallintomme, kohonnut elintaso, lisääntynyt sosiaaliturva ja vapaaaika, lastemme opiskelumahdollisuudet ja monet muut saavutukset eivät kuitenkaan ole tulleet meille lahjoina. Aina on ollut vahvoja voimia kaikkia uudistuksia vastustamassa. Ne on voitu voittaa vain heikkojen yhteistyöllä.
Kuluttajina ja palkansaajina olemme edenneet tavoitteisiimme kahta tietä: toisaalta ansiotasoamme kohottamalla, toisaalta kulutushyödykkeiden hintakehitystä valvomalla. Koko asiakaskuntansa joukkovoimalla on osuuskauppaliike asettanut tehokkaan sulun asiattomille hintojen korotuksille. E-liike ei ole vain myymälä toisten joukossa. Jokaiselle palkansaajalle ja kuluttajalle se on oma ostospaikka. Se pystyy antamaan meille jatkuvasti yhä enemmän ja yhä parempaa — se on juuri sellainen, millainen me haluamme sen olevan. Me jäsenethän sen omistamme.

E-liike on myös Sinun liikkeesi — ole Sinäkin E-liikkeen jäsen.

KK

KULUTUSOSUUSKUNTIEN KESKUSLIITTO

2:50